

דלוקין על כל עשיה ועשיה. ועיין באות הבאה.

ט) גמ', והא אמרת מה אפיה מיוחדת שהיא מעשה יחידי. עיין באות הקודמת. הקשה בחידושי הגרי"ז, מאי מקשה הא לפי מה שפירש בדברי הרמב"ם החידוש הוא דבעושה שתיים בבת אחת מתחייב תרתי, וכן הקשה נמי לפירוש התוס' עיין באות הקודמת, דמאי פריך ממעשה יחידי דקאמר כיון שהכא מתחייב על שתי מעשים דקעביד. והובא שם בשם הר"ד שתירץ דהרמב"ם פירש כן למסקנת הגמ' אבל בתחילה לא פירשה דהוא מאי דאתי רב פפא לאשמועינן, ואתי שפיר.

י) תוס' ד"ה אפאה לוקה שתיים, פירש בקונטרס וכו' ותימה מאי קמשני וכו'. כתב בטהרת הקודש, דרש"י לעיל (נה:): ד"ה מעשה יחידי כתב, דמעשה יחידי פירושו מעשה חשוב בפני עצמו ולכך לשון מעשה יחידי אינו קשה, ועיקר קושיית הגמ' אמאי מחייבת להו תרתי.

יא) רש"י ד"ה ערך חבריה ואפה הוא, מיחייב חבריה חדא ואיהו תרתי אאפיה ואעריכה. העיר המים קדושים, דלכאורה אם התרו בו שלא יאפה משום דאיכא איסור אפיה ועריכה, הוי לן לחיובי תלתא אף באופן שהוא ערך, חדא על העריכה הראשונה, ותרי על האפיה וגמר העריכה, ואף דלוקה משום תחילת העריכה, מכל מקום התראות מחלקות, ואם לא התרו משום העריכה אין לחייבו תרתי כשערך חבריה ואפה הוא. ועיין תירוץ המגיה על טהרת הקודש לעיל (נה:).

יב) רש"י ד"ה במקום שאין עושה מום, היינו כל הגוף דהדר בריא. כתב הרש"ש בבכורות (לג:), דמוכח מדבריו דאין איסור מטיל מום במום עובר, והעיר מגין לרש"י דין זה. ובאחיעזר (חלק ב' סימן לה אות א) כתב, דאף לרש"י איסור להטיל מום עובר, וכונת רש"י דמכה לא חשיבא מום כיון שיכולה להתרפא ולא יבוא לידי חולי ומום. ועיין בחזון איש (בכורות סימן כד אות ב).

יג) רש"י ד"ה אף נשחט על אותו מום, רבי שמעון לטעמיה דאמר דבר שאין מתכוין. ביאר במרכבת המשנה (פ"א מהלכות שבת ה"א), דאף דהוי פסיק רישא, סובר רש"י בזבחים (צא:): ד"ה הא, דאם יכול לעשות באופן שלא יהיה פסיק רישא, חשיב דבר שאין מתכוין והכא יכול להקיז במקום שלא יעשה מום.

דף נו ע"ב

יד) תוס' ד"ה רבי שמעון וכו' (המתחיל בעמוד הקודם), בתוה"ד, אלא היינו טעמא משום דברייתא מיירי בשאין לו רפואה וכו' והוי ליה כמטיל מום בבעל מום. הקשו התוס' בבכורות (לד:): ד"ה אילימא, אמאי אין שוחטין מיד, הא חשיב בעל מום. ותירצו, דרבנן גזרו שמא ישחוט תם. ועוד, דחשיב בעל מום עובר כיון דיש לו רפואה. ועיין בחזון איש (שם סימן כד אות ב).

טו) גמ', הכל מודים במחמץ אחר מחמץ שהוא חייב. דייק בחידושי הגרי"ז, מה דבכל מקום ששנה הרמב"ם דהמחמץ לוקה, (בפ"ב ממעשה הקרבנות ה"י"ד, במנין המצות ל"ת קכ"ד, וכן במנין הלוקין (פי"ט מסנהדרין ה"ל"ד) כתב המחמץ שיריה, והקשה מאי טעמא, הא מרבינן דאף חלקם לא תאפה חמץ, אבל המנחה כולה ודאי פשיטא דלוקה. וביאר דדין שירים חלוק מדין הקומץ, דבקומץ כל דלא הוה מצה פסולה המנחה, אף דלא היה חמץ, ומשום דבעינן מצה לעיכובא, אבל בשירים אף דאית בהו נמי המצוה לאכלם מצה, ואם לא עשאן מצה לא קיים מצותן, אבל אין דין בחפצא של השירים שיהיו מצה וכשירין [והיינו אף דפקפק קצת בדבריו עיין שם] ועיין באות הבאה.

טז) גמ' שם. עיין באות הקודמת, ובחידושי הגרי"ז ביאר לפי זה, דדין מחמץ אחר מחמץ לא שייך כלל בקומץ, משום דכיון דהחמץ בפעם הראשונה, מלבד מאי פסול חמץ דחיייל בקומץ, איכא פסול במנחה מחמת שפקע שם מצה מינה כמבואר לעיל (בג:), ואם כן אם מחמץ אחר כך אינו לוקה, דהא מחמץ מנחה פסולה. דהא דנתרבה ד"מחמץ אחר מחמץ" חייב אף דנפסלה בחימוץ ראשון היינו רק לדין פסול חמץ שבה, אבל למאי דמיפסל מטעם דפקע שם מצה מינה אין ריבוי דמתחייב שנית וכדלקמן (נו:), ועל כרחין דין מחמץ אחר מחמץ דחייב, שייך דוקא לענין "שירים" דפסולה משום דין חמץ שבה בלבד, דהא איכא רבוי דמחמץ אחר מחמץ חייב, ושפיר נקט הרמב"ם דין מחמץ בשירים. ואין להקשות דאם כן גבי מחמץ הקומץ אמאי חייב פעם הראשונה הא בשעת החימוץ מיפסלא גם משום חסרון מצה, משום דהוה בבת אחת.

יז) רש"י ד"ה הכל מודים, בטוה"ד, כלומר כל המסייעין בחימוץ כגון עורך אחר הלש ואפה אחר עורך. אבל המאירי בשבת (קיא:). כתב, דאין האיסור משום תוספת חימוץ, אלא התורה אסרה לעשות עשיות במנחה כשהיא חמץ. נואולי אפשר לבאר דאף כונת רש"י כדבריו דאיכא עשייה במנחה מוחמצת, ומה שכתב "מסייעין בחימוץ" היינו מסייעין בעשייה במנחה מוחמצת. אמנם בתוס' לעיל (נה:): ד"ה אף מבואר דסברו, דכל מעשה מחמץ, ולכך הקשו דפשיטא דעובר על כל מעשה יחידי, ואפילו באפה ואפה אי התראות מחלקות, ותרצו דאיכא חידושה דאף דנפסלה המנחה על ידי החימוץ הראשון, מתחייב במחמץ אחר מחמץ.

יח) בא"ד, הקשה השפת אמת, דלכאורה אין דומה למטיל מום אחר מום, דהא לישה ועריכה הוו תרי מעשים שונים, ועוד דלשון "מחמץ אחר מחמץ" משמע שחימץ המנחה והוסיף בה חימוץ, ולא לישה ועריכה. אמנם בזבח תודה כתב, דהוא הדין בעורך אחר עורך וכדכתב רש"י (בעמוד א) ד"ה ערך חבריה. וכן בגוונא שנתן שאור על גבי עיסה שהחמיצה כבר חייב. משום דשאור, חימוצו קשה יותר מחמץ. אבל במנחת חינוך (מצוה קלה אות ד) כתב, שלא שייך מעשה חימוץ אחר שנתחמצה. אלא מיירי שהראשון החמיץ בה כזית והשני הוסיף עוד כזית, וחייב אף שכבר נפסלה בכזית הראשון.

יט) תוס' ד"ה הכל מודים וכו', בתוה"ד, ומשני בעל מום אף על גב דלא חזי לגופיה לדמיה חזי. הקשה הגר"ע בגליון הש"ס בעבודה זרה (יג:), הא בכור לית ליה פדיון ולא חזי לדמיה. ובינאים (עמוד ז' סימן דש"מ) תירץ, דרבי מאיר ורבנן הכא פליגי בגוונא שיכול להתרפאות, וחשיב חזי להקרבה. עוד תירץ, דגזרי ביה רבנן משום שאר קרבנות.

כ) בטוה"ד, דאפילו מאן דפטר מטיל מום בבעל מום מודה במחמץ אחר מחמץ דחייב. הקשה בטהרת הקודש, הא להאי מאן דאמר הוי גזירת הכתוב לחייב במחמץ ולפטור בעל מום, אבל למאן דסבר דחייב במום, לכאורה יש להשוותו למחמץ.

כא) גמ', במסרס אחר מסרס שהוא חייב. הקשה הרשב"א בשבת (קיא:), אי ילפינן מגזירת הכתוב לאסור מסרס אחר מסרס אמאי אין איסור לסרס זקן. ותירץ, דאף דגזירת הכתוב הוא, מכל מקום טעמא דקרא, משום דכל שכיוצא בו, כלומר בחור שכמותו מוליד, וזה מסרסו אין ניכר שהיה סריס מתחלתו ונראה כמסרס עכשיו, אבל זקן שאין ראוי להוליד לפי דרכן של בריות, שוב לא הקפידה תורה בסירוט דידיה.

כב) גמ', לא נחלקו אלא במטיל מום בבעל מום וכו'. כתב הרמב"ם (פ"א מאיסורי מזבח ה"ז), דהמטיל מום בקדשים ובא אחר והטיל בה מום אחר,

אלא לחמץ נוקשה, והוי כמאכל בן דרוסאי בשבת, ולענין מנחות חשיב חימוץ אף בצד אחד ואיכא חיובא, אבל בשבת איסור הבישול הוא מחמת הכשירו לאכילה, וכל שבישלו רק מצד אחד למאכל בן דרוסאי אינו מוכשר לאכילה. ועיין באות הבאה.

ל) רש"י, ד"ה כמעשה, כלומר הכא חייב בהנחה בעלמא כי היכי דמיחייב בשבת אם היה עושה בו מעשה צלי גמור שהיפך בו וכו' אבל גבי חימוץ ליכא לפלוגי. עיין באות הקודמת. **והקצן אורה** כתב דנראה לו כרש"י, וביאר על פי מה שיש לדקדק מה הוסיף רבא ואמר כמעשה צלי של שבת, הא רבי אמי נמי אמר **כמעשה שבת**, אלא דאתי לאשמעינן דאף דיש לומר **ההנחה בעלמא** לאו מעשה הוא, ולא דמי לבישול בשבת דניכרת מלאכתו במה שנותן מים בקדירה ומעמידה על האש, וכן שאר מלאכות הבישול, להכי קאמר **כמעשה צלי של שבת**, דהתם נמי לא עביד אלא הנחה בעלמא ונצלה מאליו, ואפילו הכי חייב, הכי נמי הנחת השאור חשיב מעשה, ואם כן מאי דקאמר רב אמי **כמעשה שבת** נמי אתי לאשמועינן, דהוה מעשה מספיק לחייב. והוסיף דדעת התוס' נמי דבהנחה בלבד חייב, ועיין בדבריו מה שביאר דבריהם. וכתב דכן מבואר בדברי הרמב"ם (פי"ב ממעשה הקרבנות הט"ז) ועיין באות הבאה.

דף נז ע"א

א) גמ', כמעשה צלי בשבת. עיין באות הקודמת, וברבינו גרשום מפרש, דמיירי כשנתן שפוד בתנור שמתבשל בכל צדדיו ואינו צריך להפכו. וביאר **האבן האזל** (פי"ב ממעשה הקרבנות הט"ז), דלדבריו ההוכחה משבת, דכמו לגבי צליית הבשר בשפוד חייב, אף בלא הפכו הוא הדין חימוץ. אבל הקשה, מאי אתי רבי אמי לאשמועינן, הא באפיה אם יניחו בתנור יתחייב אף שנאפה מאליו. ותיקן, דאתי לאשמועינן דחייב על הכנסת הצלי בשבת אף שאין דרך בישול בכך, כיון שרק בצד התחתון שולט האור ולא בצד שלמעלה, והכי נמי חייב גבי שאור אף שמניחו באופן דאין דרכו להחמיץ, כיון שהשאור מונח בצד אחד ומקצתו יתחמץ ומקצתו לא. **וברש"ש** כתב, דמיירי בצלי גמור בשיעור גרוגרת, דמבואר להלן דאין צריך להפכו.

ב) רש"י ד"ה מאכל בן דרוסאי, שליש היה מבושל. אבל הרמב"ם (פ"ט משבת ה"ה) כתב, דהוא חצי בישול.

ג) גמ', וקא משמע לן דכל מצד אחד וכו'. חקר בחידושי הגרי"ז, האם הצורך בבישול מכל צד כ"מאכל בן דרוסאי" הוי משום ששיעור "מאכל בן דרוסאי" דוקא כשבישלו משני צדדיו, או דהוי דין משום מלאכת שבת דחייב דוקא בצולה מב' צדדין. ודייק מדברי הרמב"ם (פ"ט משבת ה"ה), שכתב, דבשיעור בישול מאכל בן דרוסאי בעינן שיבשל את כל החתיכה, דהוא דין במלאכת שבת, דאם הצורך בבישול מכל הצדדים הוא כדי שיחשב שיעור בישול, סגי בשיעור גרוגרת מב' צדדים כדלהלן.

ד) גמ', ואיכא דאמרי אמר רבא אפילו בב' וג' מקומות וכו' הקודח כ"ש וכו' אלא לאו בשנים וג' מקומות. הקשה בחידושי הגרי"ז מה דמיון קודח חור לבישול, שכל מקום שמבשל הווי בישול גמור אלא דחסר שיעור, ואהא אמרינן דמצטרף לכשיעור בב' וג' מקומות, אבל קודח חור כל חור בפני עצמו חסר בשם מלאכה, ומדוע יועיל במה דחזי לצירוף, ונשאר בצריך עיון. אמנם **רש"י ד"ה דחזו לצירוף,** פירש, כמו שעושין נגריין כשצריכיין לחור אחד קודחין שלשה קטנים זה בצד זה ומחברים אותן. ולכאורה לדבריו לא קשיא כלל כיון דבהאי גוונא הווי מעשה מלאכה, והיינו משום דחזי לצירוף. אמנם **הקצן אורה,** הקשה לפירושו רש"י אהא דפרכינן מקודח אלישנא קמא דרבא,

השני אינו לוקה. וכתב הלחם משנה (שם) דפסק כרבנן, ואף דמלשונו משמע דאיכא איסורא ורק אינו לוקה, כוונתו דפטור ולשונו לאו דוקא. אבל **המנחת חינוך** (מצוה רפו אות יא) נקט, דהרמב"ם פסק כרבי מאיר, ואינו לוקה משום דהאיסור להטיל מום בבעל מום נתרבה מ"כל" ואינו בכלל הלאו דמלקות. ועיין בחידושי הגרי"ז.

כג) גמ', שם. כתב **המנחת חינוך** (מצוה רפו אות יא), דאף לרבי מאיר שרי להטיל מום ברובע ונרבע, כיון דמבואר **בעבודה זרה** (יג): דמה שאוסר רבי מאיר להטיל מום בבעל מום היינו משום דשמא יפדוהו ויביאו בדמיו קרבן, אבל ברובע ונרבע דלא שייך פדיון, ליכא אף איסורא.

כד) רש"י ד"ה הכל מודים וכו', בתוה"ד, דאין לך מום גדול מזה. הקשה **בחידושי הגרי"ז**, מנא לן להחשיב דבר זה למום. וביאר (בדיבור המתחיל והנה לשיטת הרמב"ם) דלשיטת הרמב"ם חשיב חולה שפסול לקרבן כיון שאינו לרצון, ועיין מה שכתב שם לשיטת הטור.

כה) גמ', בעל מום מעיקרא. כתב **העולת שלמה**, דמיירי בשאר קדשים אבל בכור, אף בבעל מום מעיקרו קדושתו מרחם, ואסור להטיל בו מום. אמנם **בחידושי הגרי"ז** דקדק מדברי השיטה מקובצת (אות ז) דכתב שנוכח מומו עמו, דאיירי בבכור. וכתב דדבריו צרכים עיון, דבבכור אין חילוק בין בעל מום מעיקרא לנעשה בעל מום, דדוקא בקדשים שקדשו בקדושת פה שייך לחלק.

כו) גמ', אלא למעוטי פסולי המוקדשים לאחר פדיונם. כתב המהרי"ט **אלגאזי** (פרק ה' אות מ"ב א), דקדושת בכור חמירא משאר קדשים ואף לרבי מאיר בנפל בו מום ויצא לחולין אין להטיל בו מום. אף דהוי פסולי המוקדשים לאחר פדיונם. ועוד, דדין מתנות כהונה בבכור הוא משום קדושתו, ולכך חלה הקדושה על הבכור גם בבעל מום, אבל בשאר הקדשים הקדשתם היא להקרבה לחודא, ולכך אם הקדישן כשהם בעלי מומים הוו כדיקלא בעלמא ולא קדשי. ועיין קהילות **יעקב בעבורה זרה** (סימן ז).

כז) גמ', הניח שאור על גבי עיסה. כתב **השפת אמת**, דאף לש והניח העיסה עד שנתחמצה מאליה חייב, והא דנקט הניח שאור על גבי עיסה, היינו כדי לחדש שלא רק בחימוץ כדרכה דהיינו באופן שהניח שאור בקמח קודם הלישה, אלא אף בהניח השאור על גבי העיסה חייב.

כח) גמ', חייב עליה כמעשה שבת. כתב **בחידושי הגרי"ז**, דהוכחת הגמ', דכמו בשבת דבעינן עשיה מדכתיב "לא תעשה מלאכה", איכא חיובא על הנחה והויא כעשיה, הוא הדין לענין חמץ דאף דבעינן עשיה כמבואר בתוס' ד"ה הניח, איכא חיובא בהניח שאור.

כט) תוס' ד"ה ומעשה שבת וכו', בסוה"ד, דכל בצד אחד כמאכל בן דרוסאי לאו כלום הוא. כתב **הצאן קדשים**, דהכא נמי בשאור על גבי עיסה מיירי בהיפך השאור מהצד השני, דבלאו הכי אינו מתחמץ לגמרי ודלא כרש"י ד"ה **כמעשה**. והקשה **הקצן אורה** (בעמוד הקודם) דבשלמא לענין שבת דבעינן "מלאכת מחשבת" דהיינו שתהיה המלאכה בשלימות, שפיר איכא למימר דכל מצד אחד כמאכל בן דרוסאי לא חשיב בישול, אבל לענין חמץ של מנחה כל שנתחמץ אפילו כוית נפטלה וחייב משום לאו דחמץ, ואי משום דלא הוי חימוץ גמור, אכתי תיקשי ממה נפשך, אי מצד אחד הוי חמץ נוקשה, למאן דאמר דחמץ נוקשה הוי חמץ לענין מנחות, סגי בהאי חימוץ מצד אחד, ואי כמאן דאמר דחמץ נוקשה לא הוי חמץ, או דאפילו נוקשה לא הוי, אם כן אפילו היפך בה ונעשה כן משני צדדים לא הוי חמץ. ועל כן דחה דבריו. ואמנם **הטהרת הקודש** כתב, דרבי אמי כתב להדיא דהניח את השאור על העיסה, ולא משמע דהפכו, ואף בלא הפכו אין נעשה לחמץ גמור

במנחה כשרה חייבים בחימוץ ולא בפסולה. מכל מקום איכא למעט הפסולה מהא דנאמר כל המנחה ולא כל מנחה, דמשמע דוקא מנחה הידועה דהיינו הכשירה. ובברכת הזבח כתב, דמ"לה" ילפינן דאין חיוב על חימוץ פסולה. [ולפי זה לא גרסינן הכא לה].

יא גמ', רבי עקיבא אומר לרבות לחם הפנים לחימוץ. הקשה השפת אמת, הא לחם הפנים כולו ניתן לכהנים לאכילה ואין בו דבר הקרב לה, והיאך ניתן לרבות לחם הפנים מ"אשר תקריבו" דמשמעותו דבר שיש בו הקרבה. ותירץ, דכיון דבלאו האי רבויא איכא למיעוטי לחם הפנים כיון שאין בו דבר הקרב לגבוה, אם כן "אשר תקריבו" הוי מיעוט נוסף ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. ובהג"ה שם הביא מפירוש הראב"ד בתורת כהנים, דבלחם הפנים איכא בזיכין דהווי כקומץ. אמנם הרמב"ם (פי"ב ממעשה הקרבנות הי"ט) כתב, המחמץ לחם הפנים לוקה, שנאמר "כל המנחה". והקשה הכסף משנה (שם) דהגמ' דילפה לה מ"אשר תקריבו". ולכאורה יש לומר דדעת הרמב"ם ד"אשר תקריבו" אינה דרשה בפני עצמה, אלא הוי גילוי שמה שאמרה תורה בתחילת הקרא "כל המנחה" כולל נמי לחם הפנים, ולפי זה נתישבה קושית השפת אמת כיון דעיקר הריבוי הוא מכל המנחה, וכן מדוקדק בדברי התוס' ד"ה שאר וכו', דכתבו ד"כל המנחה" אינו ריבוי אלא דרשינן מפשטיה דקרא, וכולל כל המנחות ואף לחם הפנים].

יב תוס' ד"ה לרבות מנחת וכו', מאן דמרבי מנחת נסכים לא מרבי לחם הפנים וכו'. ביאר הברכת הזבח, דרבי עקיבא מודה לרבי יוסי, דאיכא איסור לחמץ מנחת נסכים, ומאי דפליג היינו משום דסבר שלא שייך בה חימוץ. ועוד ביאר, דרבי עקיבא סבר דלא בעינן קרא לרבות מנחת נסכים, כיון שדומה לשאר המנחות.

יג תוס' ד"ה מנחת נסכים מי פירות הן, ושאר מנחות ידוע דמגבלין במים וכו'. כתב החזון איש (אורח חיים סימן קכא אות א), דמשמע מדברי תוס' דמוסיפים מים במנחה, כדי שיוכלו לגבל את המנחה כיון שהשמן מועט. ובטהרת הקודש לעיל (נב). כתב, דמוסיפים מים כדי לקיים מצות שמירה מחימוץ.

דף נו ע"ב

יד רש"י ד"ה ומי פירות אין מחמיצין, ולית ליה מגבלה במים וכו'. הקשה הרש"ש, הא מה שמרבה רבי עקיבא לחם הפנים ולא מנחת נסכים, היינו משום שאין רשאי לגבלה במים כיון דשמנה רב, ולכאורה משום הכי אף במנחת חביתין ששמנה רב אין ליתן מים. ומאן דלא מרבה מנחת נסכים משום דמי פירות אין מחמיצין, אף מנחת חביתין לית ליה לרבויה. ותירץ, דכיון שגם מטגנה וגם אופה אותה נשרף הרבה מן השמן ומשום הכי צריך מים, נמיהה במתניתין דזבחים (צא). מבואר, דאף לאחר כל עשייתה, היה נשאר עוד הרבה שמן, והיה צריך לולפו על גבי האישים. (א.ל.). ועוד, דבעינן לחלוט את העיסה במים רותחים, ואם המים לא יהיו רותחים כראוי המנחה יכולה להגיע לידי חימוץ. ועיין במקדש דוד (סימן ל' אות ג').

טו תוס' ד"ה ושמיצין ליה וכו', בתוה"ד, ונראה לדקדק מתוך כך דמשקרמו פניו תו לא אתי לידי חימוץ. הקשה העולת שלמה, דאיכא למימר שנתחמץ לפני האפיה, ולאחר מכן אפאה בתנור דנתקדשה בתנור. ותירץ, דמשעה שנתחמצה נפסלה ופטור על אפייתה בחימוץ. ואף דמחמץ אחר מחמץ חייב, הכא דבחימוץ הראשון פטור הוי פסול. ובתוס' במעילה (ח). ד"ה קרמו הקשו, דאף קודם שקרמו פניה נתקדשה משעה שמכניסה לתנור, ככל כלי שרת. ובאמת נקטו בתירוץ קמא דמשעת הכניסה לתנור מתקדש. וכתב

דילמא התם שאני דדרך הנגרין לעשות כן, וגם הם סמוכין זה לזה מה שאין כן בצלי דאין דרך צלי בכך. ולכך ביאר באופן אחר, דקדח בשנים או שלשה מקומות מרוחקים זה מזה, ועיין בדבריו שהאריך. ונאולי היה אפשר לומר דכוונת רש"י לבאר מה שאמרה הגמ' דחזי לצירוף איכא דאמרי, והשתא אדרבא ניהא וכמו שביארנו, אבל בגוונא דלישנא קמא החורים מרוחקים אף לדידיה].

ה גמ', אין לי בלא תעשה חמץ אלא קומץ בלבד. הקשה השפת אמת, הא קרא איירי במנחת מאפה ומרחשת דקמיצתה אחר אפייתה, ואם כן לא שייך חימוץ בקומץ. ותירץ, דכיון דמוכח מלשון הקרא "אשר תקריבו", דמיירי לענין קומץ, הוי אמרינן דהקרא קאי במנחת סולת שכתובה קודם.

ו רש"י ד"ה מנחה מנין, שלא יחמץ כל המנחה יחד קודם קמיצה. ביאר השפת אמת, דרש"י דקדק דאסור להחמץ כל המנחה דמתוך כך ודאי יחמץ מקום הקמיצה, אבל בהחמץ חלק מן המנחה אינו חייב, וצריך עיון. אמנם בתוס' ד"ה מנחה נראה דפירשו, דכוונת הברייתא, מנין שחייבים על השיריים קודם קמיצה, דמחלקם לא נפקא לן אלא שיריים דאחר קמיצה, ומ"אשר תקריבו לה" הוי ילפינן רק חיוב חימוץ קומץ שקרב לה. ולכאורה אפשר לבאר, דכוונת רש"י דהאיסור להחמץ כל המנחה יחד, מחמת היות כל חלק מהמנחה ראוי לקומץ, ובכך תבואר קושיית הגמ' להלן (בסוף העמוד) "אשר תקריבו למה לי", דכיון דאיסור חימוץ המנחה הוא משום הקומץ שבה, לא בעינן ריבוי לקומץ עצמו].

ז רש"י ד"ה פסולה, כגון שיצאת או נטמאת. העיר בחידושי הגרי"ז, דהציץ מרצה על הטומאה כדלעיל (כה.). וכבר ביאר התוס' בזבחים (צב). ד"ה שלנה, דשרי אף לכתחילה. וכתב, דאכתי הוי מנחה פסולה ואין חייבים על חימוצה. [ועיין מה שהבאנו לעיל (נו): אות טז] ועיין מקדש דוד (סימן כו אות ב).

ח רש"י ד"ה או דלמא וכו', דלאו קדושה גמורה היא ואין בה אלא פסול חימוץ וחייב כשאר מחמץ אחר מחמץ. הקשה הטורי אבן בחגיגה (ט). בהשמטות, דמסוגיין משמע שאם היה חל פסול יוצא פשיטא שלא יתחייב על החימוץ השני, ולא אמרינן מה לי חימצה לחודא מה לי חימצה ויצאת, ובזבחים (צט). מצינו סברא מה לי טמא מה לי טמא ובעל מוס. ובקובץ הערות (סימן לו אות ה) ביאר, דמה שמחמץ את הפסולה פטור היינו משום דאין חייבין על חימוץ אלא במנחה כשרה, ולא משום שהפסול גורם הפטור, ואם כן שפיר סברה הגמ' שאם היה פסול יוצא חל על מנחה שהחמיצה, יש לפוטרו בחימוץ נוסף, אף שהיציאה אינה פוסלת את הקומץ בפועל, אמנם הרמב"ם (פי"ב ממעשה הקרבנות הי"ח) פירש, דאיכא פסול יוצא בקומץ חמץ, והצד בגמ' לחייבו משום דהקומץ כבר פסול משום חימוץ, אין פסול יוצא מגרע בו, ויכול לחול איסור חימוץ נוסף.

ט רש"י ד"ה מחוסר הקטרה, ליתנה על האש. הקשה בשפת אמת, אם כן מה אמרה הגמ' "אשר תקריבו אמר רחמנא והא אקרבה", הא אכתי לא אקרבה דיש לו ליתנו על האש, ושייך שפיר אשר תקריבו. וכתב המקדש דוד (סימן ד' אות ה'), דתחילת ההקטרה היא בהנחתו בראש המזבח ובהא גופא נסתפקה הגמ', האם כיון דהתחילה הקטרתו ליכא חיוב חימוץ, או דבעינן הקטרה גמורה וחייבים על חימוץ הקומץ. ובחזון איש (סימן יט אות מב) כתב, דההעלאה על גבי המזבח לא חשיבא כהקטרה, אלא מצינו שהתורה קבעה הלכה על ידי העלאה, עיין שם.

י גמ', והשתא דנפקא וכו' אשר תקריבו לה' למה לי. כתב הכסף משנה (פי"ב ממעשה הקרבנות הי"ט), דאף דלעיל ילפינן מאשר תקריבו דרק

הדרג היזמי

מסכת מנחות דף נז – דף נח

א אייר – ב אייר התשע"א

דתוס' יוכלו לפרש דהדרשה מיתורא ד"אשה", דהא סגי למיכתב "לא תקריבו ממנו לה" (ח.ו.).

כד גמ', המעלה מכולם על גבי הכבש. כתב הקרן אורה, דאין להקטיר קרבנות על הכבש, דהרי אף על הסובב פליגי בזבחים (סה.), אם עושים מערכה או לא, וכל שכן שאין להקטיר על הכבש. ובחזון איש (סימן יט אות כג) נסתפק בכך, וכתב דאין להוכיח מסובב, כיון דהנידון שם הוא לענין לכתחילה אבל בכבש שרי בדיעבד. ועיין קהלות יעקב בזבחים (סימן מו אות ז). ועיין באות הבאה.

כה גמ', דתניא המזבח אין לי אלא מזבח כבש מנין וכו'. הקשה העולת שלמה, הא למזבח גופיה אסרה התורה מדכתיב לא תקטירו ועל כרחך המזבח אתא לאסור כבש. ותירץ, דהברייתא מרבה גם ההעלאת על המזבח ולא רק הקטרה. ומבאר לפי זה את המשך הברייתא, כבש מנין דהא כבש אינו מקום הקטרה, אלא כונת הברייתא מנין שבהעלה על הכבש חייב. וכן מבואר ברבינו גרשום. אמנם תוס' בזבחים (כו: ד"ה אמר שמואל נקטו, דאיירי במעלה להקטיר על הכבש. וכן משמע בלשון הרמב"ם (פ"ה מאיסורי מזבח ה"ה).

דף נח ע"א

א תוס' ד"ה ורבי יוחנן וכו', הוה מצי למימר דמיבעי ליה כי הא דדרשי רבנן וכו'. כתב הזבח תורה, דהא דלא נקט הכי, משום דבעי למנקט אליבא דכולי עלמא, אף דקיימא לן כרבנן כמבואר ברמב"ם (פ"א מפסולי המוקדשין ה"כ). אמנם בתוס' בזבחים (עז). ד"ה ורבנן משמע, דהלכה כרבי אליעזר דשרי להעלות לשם עצים.

ב גמ', יכול יהא יחיד מתנדב ומביא כיוצא בה. מבואר ברש"י להלן ד"ה לאו שתי, דאם היה ניתן להביא שתי הלחם בנדבה יש להקריב קומצם על המזבח. והקשה הקרן אורה, היאך הותר איסור חמץ על המזבח, הא ילפינן הבאת שתי הלחם בנדבה משתי הלחם דעצרת שאינם נקטרים על גבי המזבח. [וכן הקשה בחידושי הגרי"ז ונשאר בצריך עיון] ועוד, דבשתי הלחם דעצרת איכא פלוגתא לעיל (מה:): האם הכבשים מעכבים, ולמאן דאמר מעכבים לכאורה לא שייך להביא שתי הלחם בנדבה ללא כבשים, דכבר כתבו התוס' ד"ה אבל דאין ציבור מביאין שלמים בנדבה. ואף דיש לומר דסוגיין אתיא כמאן דסבר דלחם בא בפני עצמו, מכל מקום עדיין יקשה, דאינו בא למזבח, ואי נאכלין היכן מצינו נדבה כעין זו. [ואולי יש לומר דמניפין אותן והיא עבודתן (י.מ.א.) וכדמצינו לענין בכורים]. ועיין בדבריו ומה שרצה לומר בדוחק לשיטת הרמב"ם (פ"ה מאיסורי מזבח ה"ג).

ג גמ', והתניא אם נאמר כל שאור למה נאמר כל דבש. כתב הרמב"ם במורה נבוכים (פרק ג' מו) דהטעם שאסרה תורה להקריב שאור ודבש משום שכן דרך העובדי כוכבים, וברעת זקנים (ויקרא פ"ב פ"א) ביאר, שהתורה ציותה ליתן מלח על הקרבנות, ושאור ודבש לא מקבלים מלח. ובמשך חכמה (בראשית פ"ד פ"ג) כתב, דהתורה הכשירה קרבנות שהאדם טרח בהם, אבל דבר שנגמר גידולו מן הטבע אין להקריבו לגבוה.

ד רש"י ד"ה דבש הותר בשירי מנחות, אם רוצה ללוש ולטגן שירי מנחה בדבש מותר דכל מתנות כהונה נאכלות בגדולה. אמנם התוס' בבכורות (כו:). ד"ה ואתי כתבו, דלמשחה שייך רק בבשר ולא בשאר דברים. ועיין בהרחב דבר (דברים פט"ז פ"ב).

ה בא"ד, שם. הקשה בחידושי הגרי"ז, אמאי לא פירש כפשוטו, דהא לא נאסר דבש אלא להקטרה ולא בעשיה מה שאין כן בשאור. והשפת אמת

בחידושי הגרי"ז, דלהאי תירוצא חזרה קושיית התוס', דאיכא גוונא דחימוץ בין קידוש התנור לאפיייתו. ובתירוץ בתרא חדשו, דכלי שרת מקדש רק לאחר שנעשה בו כל הראוי ליעשות, ולכך מקדש רק משקרמו פניה. והקשה הגרי"ז, דאם כן אף מנחת מחבת ומרחשת לא יתקדשו אלא משעת אפיה.

טז גמ', מרת הלח נמשח בין מבפנים בין מבחוץ. כתב הקרן אורה, דהוצרכו לקדש כלי הלח מבחוץ משום בירוצי מדות דסבר רבי יהודה לקמן (פח.). דנתקדשו, ומצוי הוא יותר בכלי הלח.

יז גמ', שם. הקשה הרש"ש לקמן (צ.), דילפינן בשבועות (טו.) כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן, מכאן ואילך עבודתן מחנכתן, ואם כן לא שייך הכא משיחה. ותירץ, דמסתמא כמו שנתקדשו בימי משה על ידי משיחה, כך נתקדשו בדורות הבאים על ידי חינוך.

יח גמ', שם. בחזון איש (סימן כז אות יא) נסתפק, האם צריך לקדש את כל הכלי כיון דפנים וחוף חשיבי כשני כלים, או דסגי במשיחת צד אחד על מנת שיקדשו בין בפנים בין בחוף. ובחידושי הגרי"ז כתב, דאין צריך למשוח משני צדדין אלא משחו את מדות הלח רק בצד אחד, על מנת שיקדשו בפנים ובחוף.

יט תוס' ד"ה רבי יאשיה, בסוה"ד, ויש לומר דאתיא כרבי עקיבא וכו'. הקשה הקרן אורה, דנמצא דלרבי יונתן ורבי יאשיה ליכא מיעוטא לדורות, ואף לדורות בעינן משיחה, ואמאי לא מצינו תנא שיאמר כן בפירושו. וכתב ליישב קושיית התוס' באופן אחר עיין שם.

כ גמ', והא איכא ביסא דלח הוא. הקשה בחידושי הגרי"ז, דמבואר במתניתין לקמן (צה:): דלישתן ועריכתן בחוף, אם כן למה מקדש כשלש בביסא, והוסיף דאף דלדעת הראב"ד בפירוש הספרא דכלי שרת מקדש גם בחוף ליפסל, מכל מקום דבריו תמוהים מאוד, ונשאר בצריך עיון.

כא גמ', כגון שלש על גבי קטבליא. הקשה הקרן אורה, דאכתי קשה דאף שרשאי ללוש על גבי קטבליא, מכל מקום איכא למימר דבעינן ריבוי דלחם הפנים בגוונא שלש בביסא שהיא כלי שרת. וכתב, דאיכא לפירושי דקושיית הגמ' אליבא דרבי יונתן, דסבר דמהא דנאמר גבי שתי הלחם "ממושבותיכם וכו'" ילפינן דדוקא לאחר אפיה מתקדשים ולא קודם, ובהכרח משום שמדת יבש לא נתקדשה, והקשתה הגמ' אמאי לא תתקדש בזמן הלישה בביסא, ושפיר תירצה דמשום דמדת יבש לא נתקדשה ולא חייב ללוש בביסא, לכך אמרה תורה דלא נתקדש עד לאחר האפיה. ובחזון איש (סימן כד אות יב) כתב, דכיון דאין חיוב ללוש בביסא, גם כשילוש בביסא פטור בחימוץ, דכיון דאין מצוה לקדשו עד האפיה אינו בכלל אזהרת החימוץ, וכן כתב העולת שלמה. אמנם בזבח תורה פליג וסובר, דאם לש בביסא חייב כשנתחמץ, ועיין בשפת אמת תירוץ נוסף.

כב גמ', וממותר שתי הלחם. הקשה העולת שלמה, דהקטרת שתי הלחם אסורה כבר משום "כל שאור וכו'" לא תקטירו. ותירץ, דאיכא נפקא מינה בחמץ נוקשה, דאין איסור משום הקטרת שאור, וכל האיסור משום "כל שממנו לאישים". ובחידושי הגרי"ז תירץ, דאם הקטרים "לשם עצים" אין איסור הקטרת שאור כמבואר בזבחים (עז.), אבל איכא איסור ד"כל שממנו לאישים".

כג גמ', תלמוד לומר וכו' לא תקטירו ממנו אשה לה' כל שהוא ממנו לאישים הרי הוא בכל תקטירו. פירש רש"י בזבחים (עו:): ד"ה ואי, דדרשינן משום ד"ממנו" מיותר. ולכאורה צריך עיון דהתוס' לקמן (נח:): ד"ה אין כתבו, דמדכתיב "ממנו" שמעינן לחלק, דלא בעי שיעלה תרוייהו, אף לרבי יאשיה דבעי או לחלק. ואם כן מינא לן דרשא דהכא. (א.ג.). ויש לומר,

פירש, דרבא לא פליג אאביי דדריש מכל לרבווי חצי זית, אלא שמוסיף לדרוש נמי לחצי קומץ, דתרווייהו משתמע. ומה שאמר "ואין הקטרה פחותה מכזית" היינו בתערובות. והקרבן אורה הקשה, דאם בפני עצמו חייב על כל שהוא מאי שנא דעל ידי תערובות בעינן כזית, ואמאי לא ליחייב על שאור כל שהוא שיש בתערובות, ועיין במנחת חינוך (מצוה קי"ז אות ג') שביאר החילוק. עוד הביא הקרבן אורה, **דהלחם משנה** (פי"ג מעבודת הקרבנות הי"ד) כתב לתרץ, דמה שכתב הרמב"ם "איסורן בכל שהוא" היינו משום חצי שיעור. והקשה דאם כן, מאי איריא דכתבינן לה הכא, הא בכל איסורין קיימא לן דאיכא איסורא בחצי שיעור. ועיין מנחת חינוך (מצוה קיז אות ג) שביאר שהכסף משנה מייאן לבאר כך, משום דסבר דחצי שיעור אסור מטעם חזי לאיצטרופי בכדי אכילת פרס, מה שלא שייך כאן. ודעת הלחם משנה דחזי לאיצטרופי היינו אם היה מקטיר שיעור שלם. ועיין בקרבן אורה שביאר דברי הרמב"ם באופן אחר.

יב) תוס' ד"ה חצי מנין וכו', בתוה"ד, ופירש שם בקונטרס דועירי הוה דריש אין לי אלא כולו מקצתו מנין כגון חצי זית מצה וחצי זית חמץ תלמוד לומר כל. דהיינו, דדין היתר מצטרף לאיסור נאמר באופן שניכרים האיסור וההיתר, אמנם תוס' בהמשך דבריהם ביארו בדעת רבא, דהיתר מצטרף לאיסור נאמר בתערובות ולא באופן שניכרים. והקובץ שיעורים בפסחים (אות קעד) ביאר, דרש"י סבר דעיקר האיסור הוא באכילת משהו, אלא שאין אכילה פחותה מכזית, וההיתר מועיל להשלים לשיעור כזית הנצרך למעשה אכילה, אבל תוס' סברי דיסוד דינא דהיתר מצטרף לאיסור היינו, שעצם ההיתר נהפך לאיסור, ולכך בעינן שיהיה מעורב באיסור. ועיין חידושי רבי שמואל בפסחים (אות קנ).

יג) בא"ד, אבל לרבא לא צריך קרא להכי דכיון דאיכא כזית פשיטא דלא בטיל. הקשה העולת שלמה, אמאי פשיטא הא אף בכזית בעינן קרא דלא יתבטל ברוב היתר.

יד) תוס' ד"ה אביי סבר וכו', בתוה"ד, ויש לומר דסברא הוא דריבוי דכל אתא לרבות חצי שיעור וכו'. הקשה השער המלך (פ"א מחמץ ומצה ה"ז), הא מלישנא דאביי "אין לי אלא כזית" משמע דאיסור הקטרת כזית אף דליכא כל הקומץ, ידעינן גם ללא דרשת הברייתא, ועל כן ביאר פלוגתת אביי ורבא באופן אחר. ובעולת שלמה ביאר, דהא דנקט אביי כזית ולא קומץ היינו משום דאיכא קומץ פחות משני זיתים, ואם כן משכחת לה קומץ דאיכא בו כזית בלבד.

דף נח ע"ב

טו) גמ', איתמר המעלה משאור ודבש וכו' ולוקה משום עירובי שאור. הקשה הגרי"ז (מובא בשיעורי רבנו משולם דוד על נזיר, שיעור פז), לשיטת תוס' לעיל (עמוד א') ד"ה חצי, דלרבא נאמר דין היתר מצטרף לאיסור, אם כן אין בתערובות שם איסור בפני עצמו, אלא הוי דין דההיתר מצטרף להשלמת שיעור כזית, והוי דין בדיני השיעורים בעלמא, ואם כן היאך לוקה נמי משום תערובות. ועיין מה שהבאנו לעיל עמוד א' אות יב בשם הקובץ שיעורים.

טז) תוס' ד"ה המעלה וכו', בתוה"ד, פירש בקונטרס שיערבין יחד וכו' וקשה היכי לקי משום שאור ומשום דבש כיון דלאו בעין נינהו. תירץ בהגהות הרא"מ הורוויץ, דאף דמיירי בתערובות, לוקה משום שאור וגם משום דבש, כיון דאין איסורי מזבח מבטלים זה את זה וחשיבא התערובות כבעין.

יז) בסוה"ד, ונראה לפרש דמיירי שמעלה שאור בפני עצמו ודבש בפני עצמו וכו'. הקשה הקרבן אורה, כיון דרבא ואביי פליגי רק לענין עירובי שאור ודבש

הקשה אלשון הגמ', דכיון שכן מאי טעמא אמרה הגמ' שהותר ב"שירי מנחות" ולא שהותר במנחה עצמה, דבבש לית בה משום לא תעשה רק בהקטרה. ועיין באות הבאה.

י) בא"ד, שם. עוד הקשה בחדושי הגרי"ז, הא בגוונא שיניח שאור בשירי מנחות באופן שלא יחמיץ, (כגון בסולת בלא מים או באפיות) יהיה מותר לעשות כן ואף באופן דהשאור יתן טעם, והיינו משום דלא נאסר כי אם לחמץ את השירים, אבל לא לאוכלן ביחד עם שאור, ואם כן, במה חשיב דבש "הותר בשירי מנחות" יותר משאור, הא גם שאור הותר באופן שאינו מחמץ. אמנם הביא דהמרדכי (בפסחים סימן תק"ע) הוכיח ד"ריחא לאו מילתא" מהא דלחמי תודה היו נאפות בתנור אחד החמץ והמצה. והקשה הגרי"ז, דגבי לחמי תודה אין איסור חמץ אלא דבעינן שיהיו מצה, ומה איכפת לן בהא דהחמץ נתן טעם, הא אינו מחמץ את המצה ומותר, מה שאין כן לענין פסח דשם חמץ אסור ויאסר אף ריחא.

יז) גמ', אמר ליה כל ששמו קרבן והאי נמי שמו קרבן. נסתפק בחידושי הגרי"ז, אי הא דמרבינן הכא מ"קרבן" בשר חטאת העוף ולוג שמן של מצורע היינו דלינא דמקריב שאור ודבש עם הקרבן, או דנתרבה גם דבמקריבן בפני עצמו לוקה מדין של "ממנו לאישים". וכתב דנראה להוכיח מזבחים (עו:), דהתם איירי לענין הלאו ד"כל שממנו לאישים" דהיינו דמקריב לוג שמן בפני עצמו, וכתבו תוס' הכא ד"ה לוג והתם ד"ה ואי, דלאו דוקא נקט הקרא ד"כל שממנו לאישים" אלא סמוך אקרא ד"קרבן", אם כן מוכח דגם לענין הקרבתם בפני עצמן נתברו מקרא דקרבן.

יח) רש"י ד"ה לעטר ביכורים אתו, בסוה"ד, ולאו קריבים עמהן חשיב להו שלא היו זקוקין זה לזה לבא יחד למקדש אלא חובה עליו להביא שלמים קודם לשם. ובחק נתן הוסיף, דהשלמים לא חשיבי קריבין עמהן משום שאין מעכבין הביכורים, כדכתב הרמב"ם (פ"ג מביכורים הי"ב).

יט) רש"י ד"ה כל ששמו קרבן, אמר רחמנא דלא יקטירו משיריו דהכי כתיב בתר דההוא קרא קרבן ראשית ומקרא נדרש לפניו. הקשה השפת אמת, דאכתי קשה דהא עיקר הלאו הוא "כל שממנו לאישים" והכא לא הקריב ממנו. ועיין בדבריו מה שביאר.

י) תוס' ד"ה לוג, בסוה"ד, ועוד דבפרק בית שמאי לא קרי זבח מתיר נסכים הבאים עמו כיון דאתא עד עשרה ימים. לכאורה צריך ביאור, אמאי הוצרכו להביא ראיה מנסכים, הא בסוגיא דהתם (בעמוד ב) איתא להאי טעמא להדיא לגבי לוג שמן של מצורע, דבהא איירינן הכא. ועוד קשה, אמאי הביאו לחמם ממרחק ממשכת זבחים, הא מצינו לברייתא זו כולה לעיל (טו:).

ועוד קשה, דבתוס' לעיל (טו: בנמשך לדף יז.) ד"ה אפשר, בסוה"ד, נקטו דעיקר טעמא דרבנן לא משום שיכול להביא לאחר עשרה ימים, אלא משום דאפשר לשנותן לזבח אחר, ולא כמו שכתבו התוס' כאן. ואף דאפשר היה ליישב, דטעמא שהביאו הראיה מזבחים (מד). משום דהתם נזכר בברייתא רק טעמא דאדם מביא נסכיו לאחר עשרה ימים, אבל לעיל (טו:) נזכר בתר הכי טעמא דאפשר לשנותן לזבח אחר. וסברי התוס' דהברייתות פליגי בטעמא דרבנן. אמנם אכתי קשיא, אדרבה מאי מיתו להקשות מכח הגמ' דזבחים, דהא מסוגיא דלעיל מוכח דפליגא אהאי סברא. (א.ג.).

יא) גמ', אמר אביי הכי קאמר וכו'. כתב הרמב"ם (פ"ה מאיסורי מזבח ה"א), דשאור ודבש אסורים לגבי מזבח ואיסורם בכל שהוא. והקשה הכסף משנה (שם), למה פסק כאביי ולא כרבא. ועוד, שכתב לקמן בה"ד (שם) המעלה וכו' משיירי המנחות וכו' המעלה כזית מאחת בחמץ או בדבש וכו' לוקה, והיינו כרבא, וסתר למה שכתב בה"א. וכתב, דאפשר שהרמב"ם

המנחות מביא בהתנדבו מנחת מאפה תנור ואיחי כתיבה מיד לאחר מנחת סולת בויקרא, שינה התנא הסדר כיון דהנהו ג' דנקט ברישא שווין בשמנן לענין יציקה ובלילה מה שאין כן אלו כדאיתא לקמן פ"ו משנה ג'.

ג) **מתני'**, **מנחת עובר כוכבים**. כתב **הקרן אורה**, דנקטה אנג גררא דפשיטא דאין בה שום חילוק ממנחת ישראל, **ובעולת שלמה לקמן** (ס). כתב, דמתניתין כרבי יוסי **לקמן** (עג): דעובד כוכבים מביא שלמים, דלרבי עקיבא דסבר שאין מביא אלא עולה דהוי כליל לה', אין העובד כוכבים יכול להביא מנחה דאינה כליל, אבל **ברש"י** (שם) ד"ה **שלמי מבואר**, דמנחתם כליל לה' כמנחת נסכים.

ד) **מתני'**, **מנחת נשים**. העיר **בחיודושי הגרי"ז**, דמשמע ממתניתין שמנחת נשים הוי מין אחר ממנחת איש. וצריך ביאור, דהרי בפשטות אינה מין אחר. ובקרן אורה כתב, דאגב גררא נקטה. [אמנם מדברי רש"י להלן ד"ה ולא על וכו' משמע דהויא מין אחר, דהא כתב, שיש צד שאינה טעונה שמן ככל המנחות. וכן משמע מדברי הגמ' לקמן (ס): שהביאה לימוד מיוחד שבמנחת נשים איכא הגשה. (י.א.)].

ה) **מתני'**, **לחם הפנים טעון לבונה ואין טעון שמן**. נסתפק **התוס' יו"ט**, אי מתניתין היא המשך של מתניתין דלעיל (נה), דכל המנחות נילושות בפורשין, ואם כן אף לחם הפנים חשיב מנחה, או שאינה המשך ולחם הפנים לא איקרי "מנחה". אמנם **בתוס' ד"ה ונתת מפורש דאיקרי "מנחה"**. והשפת אמת ביאר, דכל דבר הבא מן הסולת הוי "מנחה" והא דאמרינן **לעיל** (מו): דלחמי תודה לא איקרו מנחה, היינו דהקרבת לא איקרי "מנחה" כיון שהעיקר היא התודה ולא הלחם, אבל לחם הפנים שאין עמו זבח אף דלא מצינו בתורה דאיקרי "מנחה" הוי "מנחה". ועיין **בתוס' לעיל** (נב): **ד"ה כל המנחות**.

ו) **רש"י ד"ה כל היכא דתנן**, הנך מנחות דמתניתין עשר תנן כלומר כולן באות עשר חלות. כתב **הלחם משנה** (פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ז), דמהכא מוכח דאף מנחת סולת שאינה נאפית, נעשית עשר חלות. **ובעולת שלמה** כתב, דיש לדחות דהא מתניתין כתבה אף מנחת חביתין דאית בה שנים עשרה חלות ולא עשר כדתנן **לקמן** (עו), ובהכרח דדברי רב פפא לא נאמרו בכל המנחות, ואם כן איכא למימר דאף מנחת סולת אינה בכלל דבריו. וכן כתב **רש"י להלן** (עד): **ד"ה מנחת הסולת** דאינה נעשית עשר חלות. וכן משמע מלשון **הרמב"ם** (פ"ג ממעשה הקרבנות ה"ז).

ז) **רש"י ד"ה ולא על מנחת כהנים**, והוא הדין נמי למנחת נשים. הקשה **בחיודושי הגרי"ז**, דבמנחת נשים לא שייך תירוץ הגמ' מכל הני דמנויים בלחם הפנים ואינם במנחת כהנים, דהא ישנם במנחת נשים.

ח) **תוס' ד"ה פיגול בשבת**, אין זה כרבא וכו'. **החזון יחזקאל** (תוספתא מנחות פרק ה'), דיקדק **הרמב"ם** (פ"ד מפסולי המוקדשין ה"ב ג' ד') דפליג, וסובר דאף דתנאי דראוי לעבודה ומקום הראוי לעבודה אמור בין בפיגול בין בשלא לשמה, אבל דבר הראוי לעבודה אמור דוקא לענין לא לשמה, ורבא איירי רק לענין שלא לשמה אבל פיגול מודה דמהני דמנחת העומר.

ט) **בא"ד**, שם. כתב **האור שמח** (פ"ד מפסולי המוקדשין ה"ג), דלפירוש **רש"י לעיל** (ה): **ד"ה ובדבר**, דמנחת העומר אינה דבר הראוי לעבודה, משום דהיא מן השעורים ולא באה לשם קרבן אלא להתיר חדש, מיושב שפיר, כיון דאף דאין מחשבה מועלת במנחת העומר אכתי יודה רבא דבלבונה מועיל מחשבה כיון דאינה באה מן השעורים. ואפשר לומר, דכונת הגמ' הכא שמחשבה מועלת במנחת העומר היא על כל הלבונה, ואף דרבנן סברי **לעיל** (טז). דאין פיגול בחצי מתיר, איכא למימר דהכא איירינן באופן שהקטיר את

אמאי נקטו בדבריהם לגוונא דהקטיר שאור לבד ודבש לבד. ועוד הקשה, **דתוס' לעיל** (עמוד א') ד"ה **חצי כתבו**, דלרבא "כי כל" מרבה עירובין היינו מדין "היתר מצטרף לאיסור", אם כן בהעלה שני זיתים דלא בעינן לדינא דהיתר מצטרף לאיסור, אין עירובין ולוקה שטים, ואי לא העלה אלא כזית א' משניהם, כיון דליכא שיעורא מכל אחד לבדו אלא על ידי צירוף השני לא ילקה אלא אחת, או משום דבש או משום שאור, כי היכי דמצינו גבי איסורי נזיר דמצטרפין **בפסחים** (מה). **ובנזיר** (לד):.

יח) **גמ'**, **אין לוקין על לאו שבכללות**. הקשה **הקרן אורה**, הרי לאו שבכללות היינו בגוונא דאיכא לאו חדש כגון "כי אם צלי אש" (שמות פ"ב פ"ט), שכולל נא ומבושל, אבל בתערובת דשאור בדבש הוי לאו דשאור ולאו דדבש, אלא דהתורה גילתה דאף בתערובת עובר.

יט) **תוס' ד"ה אין לוקין על לאו שבכללות**, בתוה"ד, ויש לומר דשאור ודבש ונא ומבושל כתיב בהו ממנו. הקשה **המצפה איתן**, הא בעינן לקרא ד"ממנו" למילף **לעיל** (נז): דכל שממנו לאישים הרי הוא בכל תקטירו.

כ) **בסוה"ד**, ויש לומר דוג וחרצן שתי שמות נינהו וכן שאור ודבש וכן כולם. ביאר **התוס' רי"ד בפסחים** (מא). דלענין איסור חלב, כיון שלכל החלבים איכא שם אחד, חייב אחת על כולם, ומה שהתורה פירטה להו היינו כדי לומר שחלב חיה שרי, וגבי "מעשר" נמי איכא שם אחד והתורה פירטה למעט פירות וירקות, וגבי "חדש" דאיכא שם אחד, התורה פירטה למעט שאם אבל שחת אינו לוקה.

כא) **תוס' ד"ה איכא דאמרי חרא מיהא לקי**, בתוה"ד, ואי כפירוש הקונטרס הא איצטריך לחי ולחמי טבריא. הקשה **השפת אמת**, הא אף לר"ת איצטריך לכך, דאף דסבר דלא לקי הא מודה דאיסורא מיהא איכא. ועוד קשה לר"ת, מאי פריך רבא לאביי "צלי אש למאי אתא", הא מודה אביי דבהתרו בו משום צלי אש בלבד לקי. ותירץ, דכיון דלולי קרא דצלי אש נמי היו לוקין כיון דהיו מתרין משום "נא", אינה סברא דכתבתו תורה רק כדי דלילקו משום צלי אש, אבל לרבא איצטריך למלקות יתירא.

כב) **בסוה"ד**, ואם כן אם איתא דרבא כרב יהודה וכו' לא לילקי אזג וחרצן וכו'. ותירצו **תוס' בבבא מציעא** (קטו): **ד"ה אמר לך רבא**, דמקרא "דנפש הוא חובל" משמע דאתי לשאר דברים ולא להוסיף לאו על ריחים ורכב, ואם היה כתוב "כל נפש הוא חובל" כמו קרא ד"כל אשר יעשה" הוי ילפינן ליה על רחים ורכב.

כג) **תוס' ד"ה ואיכא דאמרי וכו'**, בתוה"ד, וההיא דרב פפא דהלכתא מלוה על פה דסוף גט פשוט וכו'. **וברמב"ן בבבא בתרא** (קעו). ביאר, דהעיקר כסוגיא דבבא בתרא דשיעבודא לאו דאורייתא, והסוגיא **בקידושין** (יג): אשמועינן דאף אם שיעבודא דאורייתא גובה מן היורשים ולא מן הלקוחות. **ותוס' בקידושין** (יג): **ד"ה אמר רב פפא בשם ר"ח ביארו**, דהגמ' בקידושין איירא במלוה הכתובה בתורה דאיכא שיעבודא דאורייתא משום דאין נעילת דלת, ולענין יורשים עשאוה כמלוה בשטר, ולענין לקוחות לא עשאוה כמלוה בשטר, והסוגיא דבבא בתרא איירא במלוה על פה שאינה כתובה בתורה.

דף נט ע"א

א) **רש"י ד"ה מנחת הסולת**, דמתנדב מנחה סתם מביא עשרון סלת ושמן ולבונה וכוללה וקומצה וכו'. הקשה **הרש"ש**, אמאי סתם רש"י כרבי יהודה דסבר **לקמן** (קד): דיביא מנחת סולת, הא הלכתא כרבנן דיביא איזו שירצה.

ב) **מתני'**, **החלות והרקיקין**. ביאר **בתפארת ישראל** (יכין אות יד) דאף דאלו

טז) **מתני'**, לבונה ילקטנה. כתב המלבי"ם (ויקרא פ"ה פ"א), דכיון דהכשר הליקוט נלמד להלן מ"כי חטאת" דאף אם נתן עליה לבונה היא חטאת ומכפרת, אם קמצה בעוד הלבונה עליה לא נפסלה כיון דעיקר כפרת המנחה היא בהקטרה. אבל בשיטה מקובצת (אות ג') מבואר דנפסלה.

יז) **מתני'**, נתן שמן על שוריה אינו עובר בלא תעשה. הקשה העולת שלמה, אליבא דריש לקיש לעיל (כג). דסבר דקומץ של מנחת חוטא משכשכו בשירי הלוג ומעלהו, אמאי נקטה מתניתין מתן שמן על השירים ולא על הקומץ. ותיירץ, דאין יכול להקריב את הקומץ שנתן בו שמן, כיון שהשמן לא נתקדש ויש בו איסור חולין בעורה, ואין לקחת שמן שהופרש למנחה אחרת כמבואר לקמן (עט:), ומה שהתיר ריש לקיש, היינו לקחת שמן שנשתייר מן הלוג, דכיון דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, לא חשיב בכלל שמן שהפרישו למנחה אחרת.

יח) **מתני'**, שם. העיר הלחם משנה (פ"ב ממעשה הקרבנות ה"ח), אמאי לגבי "נתן שמן" אשמועינן התנא דאינו עובר בלאו, ואילו בהמשך לגבי "נתן כלי על גבי כלי" קאמר שלא נפסלה, ולא הזכיר אם עובר בלאו. ובאבן האזל (שם) ביאר, ד"נתן שמן" על שיריה פשיטא דכשרה, דהא שירים אינם מעכבים, ולכך נקט רק דאין עובר בלאו, אבל לענין נתן כלי בעי התנא לאשמועינן דלא פסלה, דהא בנתן שמן על גוף המנחה פסלה כדיליף בברייתא מ"עליה", וכיון דנתמעט דאינו פוסל ודאי שאינו עובר בלאו. ועוד, דאתי תנא לאשמועינן דדוקא במתן כלי ליכא פסולא, אבל בנתן שמן עליה, המנחה נפסלת. [ולכאורה דבריו אלו צריכים ביאור, דהרי התנא נקט להדיא ברישא, דנתן עליה שמן פסולה. (י.א.)].

יט) **מתני'**, שם. כתב השפת אמת, דהתנא נקט לשון דיעבד, משום שממדת דרך ארץ אין לתת שמן על השירים, כיון דאין ראוי שחלק גבוה יהיה חרב ללא שמן, וחלק הכהנים עם שמן. ועיין שם טעם נוסף. אמנם בתורת כהנים (ויקרא ה' יא) איתא דשרי לכתחילה. וכתב בטהרת הקודש, דהתורה כהנים איירי מדאורייתא ומתניתין קמשמע לן איסור דרבנן ועיין באור שמח (פ"א מפסולי המוקדשין ה"א).

כ) **מתני'**, נתן כלי על גבי כלי לא פסלה. הקשה הרדב"ז (פ"ב ממעשה הקרבנות ה"ח), פשיטא, כיון דכל אחד עומד לבדו. ותיירץ, דאיכא למימר דאסרה תורה שימה בעלמא, מגזירת הכתוב "דלא ישים", קא משמע לן דרק כשערבו איכא חיובא. ועיין לעיל אות יח.

כא) **מתני'**, שם. כתב הזבח תודה, דהוא הדין בנתן כלי על גבי המנחה גופא לא פסלה. אמנם הרש"ש כתב דמלשון הרמב"ם לא משמע כן. אמנם הרמב"ם (פ"ב ממעשה הקרבנות ה"ח) כתב נתן כלי שיש בו שמן או לבונה על גביה אינו עובר ולא פסל, ודברי הרש"ש צריכים עיון.

כב) **רש"י** ד"ה נתן כלי, ובתוכו שמן. לכאורה משמע דדוקא בשמן דינא הכי אבל בלבונה איכא פסולא. אבל בחשק שלמה ביאר, דבלבונה פשיטא דאינה פוסלת דהרי אף אם נתן לבונה על גוף המנחה לא נפסלה משום שיכול ללקטה, ורק בשמן הוצרך התנא לאשמועינן דבנתנו בתוך כלי אינו פוסל. וכן כתב הרמב"ם (פ"ב ממעשה הקרבנות ה"ח).

כג) **בסוה"ד**, בתוך כלי של מנחת חוטא. כתב התוס' יו"ט, דהוא הדין מנחת קנאות. אבל החשק שלמה כתב, דהיינו דוקא במנחת חוטא, דבמנחת קנאות כתיב "לא יצק עליו שמן" ומתן שמן בכלי על גבי כלי פשיטא דלא חשיב "לא יצק", מה שאין כן במנחת חוטא שבה נאמר "לא יתן עליה שמן" דאיכא למימר דגם מתן כלי על גבי כלי בכלל האיסור.

כד) **גמ'**, נתן עליה לבונה שחוקה מהו. כתב השיטה מקובצת (אות ג'), דיסוד

הלבונה על מנת להקטיר את הקומץ חוץ לזמנו, שאמרו חריפי דפומבדיתא לעיל (יז), דאף רבנן מודו לרבי מאיר דאיכא פיגול.

י) **רש"י** ד"ה בשבתא, דעומר קרב אפילו בשבת וכו' ולחם הפנים סידורו בשבת. וביאר העולת שלמה, דכוונת הגמ', שיש דמיון בין לחם הפנים למנחת העומר, ולכך הא דתרווייהו באים בשבת מה שאין כן במנחת כהנים הוי סיבה למעט מנחת כהנים, אבל אינה חומרא בלחם הפנים שדוחה איסורי שבת. והרש"ש הקשה, אמאי לא נקט רש"י דבלחם הפנים איכא בזיכין דדוחים שבת. ובשו"ת שואל ומשיב (חלק ו' סימן נד) ביאר, על פי דברי רש"י בביצה (כז:): ד"ה חלה, דאסור לבער קדשים ביום טוב אף שלא על ידי שריפה, כיון דרחמנא אחשבה להבערתן, דכתיב "באש ישרף" הלכך מלאכה היא, ואם כן הוא הדין סידור לחם הפנים צריך ליאסר בשבת, משום שהיא פעולה חשובה שצויתה עליה תורה וחשיבא מלאכה. נוקשה, וכי כל מעשה חשוב חשיב מלאכה, הרי זריקה הוי שבות בעלמא כמבואר בתוס' בנויר (כח:): ד"ה כבשי, ואין להוכיח מרש"י בביצה, כיון דאיכא למימר דהתם רחמנא אחשבה לכל הבערה שתחשב כקיום מצות שריפה וכמשמעות לשון רש"י שם. (י.מ.א.)].

יא) **גמ'**, מנחה לרבות מנחת שמיני ללבונה ואימא להוציא. הקשה הרש"ש, דמשמעות לשון "מנחה" אינו מיעוט, וביאר דדלמא "היא" אתי למעוטי מנחת שמיני ו"מנחה" לרבות שתי הלחם.

יב) **גמ'**, היא להוציא שתי הלחם שלא יטענו לא שמן ולא לבונה. הקשה הקרן אורה, דבשלמא לענין מנחה, הלבונה מתקדשת עמה שמתרת אותה עם הקומץ, וכן לענין לחם הפנים שמסדר על השולחן את הלבונה עם הלחם ובכך מתקדשים כאחד, והקומץ קרב והלחם נאכל, אבל לענין שתי הלחם הכבשים הם המתירם ומהיכי תיתי דיצטרכו עוד מתיר דהיינו לבונה. וכתב, דלרבי עקיבא לעיל (עה:): דסבר דשתי הלחם באות בפני עצמן אתי שפיר קצת דהוה אמינא דיביא עמם לבונה להתירם. [אמנם ברש"י (בעמוד ב')] ד"ה שתי הלחם כתב, דשתי הלחם אין באות בגלל עצמם אלא בגלל כבשים, משמע דמיירי לרבי שמעון בן ננס הסובר דכבשים עיקר. וצריך עיון (י.א.)].

דף נט ע"ב

יג) **מתני'**, וחייב על השמן בפני עצמו וכו'. הקשה המהרי" קורקוס (פ"ב ממעשה הקרבנות ה"ח), פשיטא, כיון דהם ב' לאוין "לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה". ותיירץ, דאשמועינן דאף לאחר שנתן את השמן ופסל את המנחה, תו יתחייב על נתינת הלבונה. אמנם בתוס' לקמן (ס.) ד"ה יכול בשם ר"ת כתבו, דלאחר שנתן שמן, אין חייב על נתינת הלבונה. ובקרן אורה תירץ, דאיכא למימר דהם לאו אחד וחלקן הכתוב משום דאין שיעורם שוה, דעל השמן הוא חייב בכל שהוא ועל הלבונה בכזית.

יד) **מתני'**, שם. כתב הרמב"ם (פ"ב ממעשה הקרבנות ה"ח), דנתן והקריב לוקה על השמן בפני עצמו ועל הלבונה בפני עצמה. וכתבו הרדב"ז והאור שמח (שם), דמשמע מלשונן דעיקר הלאו אינו בנתינה לחודא אלא בהקרבה. והוסיף הזבח תודה, דאף דאין חיוב מכל מקום איכא פסול אף בהנחה לחודא, כדמשמע ברמב"ם (פ"א מפסולי המוקדשין ה"א). ובאבן האזל (שם) כתב, דאף להרמב"ם עיקר הלאו הוא הנתינה וכלשון הכתוב "לא ישים" ו"לא יתן", אלא דסבר דאינו עובר על הנתינה כשלא הקריבו לבסוף.

טו) **רש"י** ד"ה וחייב על שמן, אם נתנו על מנחת חוטא. כתב התוס' יו"ט, דאף במנחת קנאות דינא הכי וחדא נקט, כמבואר להדיא בברייתא להלן דנקטה מנחת חוטא ומנחת קנאות.

(ד) תוס' ד"ה מי בעינן, בתוה"ד, וקצת קשה בתרומה דכתיב נתן לו אמאי חטה אחת פוטרת את הכרי. כתב השפת אמת בשם התוס' רי"ד בקידושין (נח:), דשיעור חיטה אחת פוטרת את הכרי אמור לענין מצות "הפרשה", אבל לקיים מצות "נתינה" לכהן בעינן שיעור כזית או פרוטה, משום שנאמר "נתן לו"

(ה) גמ', שם. כתב החינוך (בסוף מצוה קכה), דלאו דמתן שמן במנחת חוטא נודג בזכרי כהונה, דלהם העבודה. והקשה המנחת חינוך (שם אות ט), דלא מצינו בשום מקום דלאו זה יהיה דוקא בזכרי כהונה, דהא כבר כתב (במצוה קטז אות ה') דיציקות כשרים בור, וכדאייתא להדיא לעיל (יח:), ועיין מה שהוסיף להקשות מלאו דלא יבדיל, והסיק דפשיטא דנוהג בכל אישי ישראל ככל הלאוין, והוכיח כן נמי מהא דהרמב"ם (פ"ט מסנהדרין ה"ד) חשיב הלוקין ואינו מזכיר כהן. ועיין באות הבאה.

(ו) גמ', שם. אמנם האור שמח (בפ"ב ממעשה הקרבנות ה"ח) הוכיח מלשון הרמב"ם (שם) שכתב "והקריב" דאינו לוקה על נתינת שמן ולבונה לחודא. וכתב שלולי דבריו היה אומר שלוקה בעצם מה שנתן השמן למנחה כיון שפסלה, ועיין מה שדייק מהא דתנן לעיל (נט:), דוקא נתן שמן על שרירה אינו עובר, אבל על גופא דמנחה אף דהוי דומיא דשריים שלא נקרב לקי. (ועיין מה שכתבנו שם אות יז -יח) אמנם כתב, דהמקור לדברי הרמב"ם מברייתא דסוגיין "יכול בשני כהנים הכתוב מדבר" וכו', ופירש, יכול דקפיד רחמנא על הנתינה ושימה לחוד בלא הקרבה, ולפי זה שני כהנים שאחד נתן הלבונה, והשני שם השמן לוקין שניהם, "תלמוד לומר עליה, בגופה של מנחה", דהיינו גוף החטאת או מנחת קנאות אינו בא בשמן ולבונה, דעל הקרבתה עם השמן ולבונה קפיד רחמנא, ואינו לוקה רק המקטיר לבדו שהוא כהן אחד (ולא הנותנים שמן ולבונה) אלא שלוקה שניים. ועיין בדבריו עוד, וכתב שהוא גם ביאור דברי ספר החינוך שהבאנו באות הקודמת.

(ז) גמ', יכול בשני כהנים תלמוד לומר עליה וכו'. כתב הקרן אורה לעיל (נט:), דבדעת הרמב"ם (פ"ב ממעשה הקדשים ה"ח) נראה דסבר דשאלת הברייתא היא, שיכול דהחיוב בב' כהנים הוא כשאחד נתן את השמן או הלבונה והשני הקריב, תלמוד לומר "עליה", דהחיוב על הקרבת הקומץ, ולא על הנתינה לחודא, ולכך אינו חייב אלא אם גם נתעסק בהקרבתה. ובאור שמח (שם) כתב, דהמקריב חייב אף אם לא נתן.

(ח) [תוס' ד"ה יכול בשני כהנים וכו', בתוה"ד, ורבינו תם מפרש וכו'. כתב המנחת חינוך (מצוה קכה אות ח), דאף במנחה אחר מנחה, ולבונה אחר לבונה אינו עובר, ולא דמי למחמץ אחר מחמץ, ואפילו נתן שמן לאחר הלבונה ושוב ליקט הלבונה פטור ואינו דומה להניח שאור על גבי עיסה דלעיל (נו:).

(ט) בסוה"ד, מכל מקום עליה משמע שאין כלל שמן בכל המנחה אי נמי בגופה כשרה ולא פסולה. העיר הקרן אורה לעיל (נט:), דבלבונה אין המנחה פסולה לגמרי, דהא יכול ללקט, ואם כן אמאי בנתן שמן על מנחה שנתן בה קודם לבונה אינו חייב, הרי על ידי השמן נפסלה לגמרי.

(י) גמ', תלמוד לומר עליה בגופה של מנחה. הקשה התפארת ישראל (אות כה), דמצינו במתן לבונה בלחם הפנים שנאמר (ויקרא פ"ד פ"ז) ונתת על המערכת לבונה זכה", ונותנים את הלבונה בבוך דהוי כלי ולא על הלחם. ותיריך, דהיינו דרך מתן הלבונה בלחם הפנים, אבל בשאר המנחות דמתן הלבונה הוא בכלי המנחה, כשנתן בכלי אחר לא פסל. ועיין ברש"ש.

(יא) רש"י ד"ה בגופה של מנחה, עד שיערב את השמן או הלבונה במנחה. הקשה הרש"ש, מנא ליה לרש"י דבעינן שיערב בגוף המנחה, הא לעיל (נט:)

הספק, האם יש חילוק בין שמן ללבונה דשמן פוסל ולבונה אינה פוסלת, ולכך אף אם לא ילקטנה אם קמץ המנחה כשירה, או דהכשר התורה דוקא באופן שליטת קודם הקמיצה, אבל אם לא ליקטה המנחה פסולה, ואין חילוק בין שמן ללבונה אלא שמן דמי ללבונה שחוקה שאינו יכול לוקטה ולכך פוסל את המנחה. ועיין לעיל אות טו.

(כה) גמ', מאי הוי עלה וכו'. כתב הרמב"ם (פ"א מפסולי המוקדשין ה"י), דאם נתן לבונה שחוקה הרי היא פסולה מספק, משום שאי אפשר ללקט. והקשה הכסף משנה (שם), הא פשטינן דהמנחה פסולה. וכתב, דצריך לומר שהרמב"ם לא גרס מאי הוי עלה, וסובר דהדבר נשאר בספק. ועיין שפת אמת.

(כו) רש"י ד"ה ותיהוי פך, הך מנחה בעוד שהלבונה בתוכה תהא כאילו נפל עליה פך שמן וכו' ודחוייה היא. כתב בחידושי הגרי"ז, דקושיית הגמ' על הרישא, דקתני "אם עד שלא ליקט לבונתה חשיב עליה בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת", דמשמע דהמחשבה חלה ופסלה, והרי חשב מחשבת פיגול בזמן שהלבונה על המנחה ובאותה שעה לא חשיבא דבר הראוי לעבודה, ואם כן המחשבה לא תחול אף לענין פסול, ויכול לחזור וללקט את הלבונה ולקמוץ. ובעולת שלמה פירש, דקושיית הגמ' על הסיפא דקתני "ואם משלקט את הלבונה חשב עליה חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת", אמאי לא אמרינן שהמנחה תיפסל משום כל דבר שהיה נראה ונדחה, אף דחור ונראה נדחה לעולם.

(כז) תוס' ד"ה ותהוי פך, בתוה"ד, דאפסול מחשבה לא פריך וכו'. בטהרת הקודש תירץ, דהגמ' סברה דכיון שהקמיצה פסולה יכול להחזיר הקומץ למנחה ולקמוץ שוב, אלא מוכח דהברייתא פסלה משום דמחשבה פוסלת.

(כח) גמ', ואילו היכא דבידו וכו' כוס היה ממלא וכו'. כתב הרש"ש, דנראה דחשיב דחוי משום דוריקה עבדינן רק מן הכלי, ונמצא שבאותה שעה הוי פסול לזריקה. וכתב לעיין בזבחים (לד:), ובתוס' (שם) ד"ה ולהוי דחוי.

(כט) גמ', נתן כזית לבונה על גבי משהו מנחה פסל. הקשה החזון איש (סימן כא אות יא), הא איתא לעיל (כד:), דאי אמרינן דכלי אינו מצרף, בעינן שבשעת הקמיצה סולת המנחה כולו יגע זה בזה, ואם כן לא שייך שיתן לבונה על משהו מנחה. וכתב, דסוגיין סברה דכלי מצרף, ודוקא לענין הקמיצה מועיל צירוף כלי אף כשהסולת לא נוגע, אך לגבי נתינת הלבונה אין צירוף הכלי מועיל להחשיבה אלא כמשהו.

דף ס ע"א

(א) רש"י ד"ה בלבונה, כתיב נתינה ונתינה בכזית כדכתיב וכו'. בשיטה מקובצת לעיל (נט:), ביאר, דילפינן כזית מדשני קרא בדיבוריה דכתב "שימה" בשמן ו"נתינה" בלבונה. נולכאורה צריך עיון, היאך יפרנס לישנא בתרא, דבעינן מי צריך שימה דומיא דנתינה, וכמו נתינה בכזית אף שימה כן, אי לאו. ואין לפרש אי לאו דהיינו מדשני, דאם כן לצד דדמיין מנא לן דבעינן כזית, ואי מ"שימה" הוי ליה למימר איכא "נתינה דומיא דשימה". (י.מ.א.).

(ב) גמ', בעי רבי יוחנן נתן משהו וכו'. הקשה בחידושי הגרי"ז לעיל (כג:), על הצד דאין השמן פוסל במנחת חוטא אלא בכזית, איך השווה ריש לקיש (שם) מתן שמן לשכשוך הקומץ בשירי הלוג, הרי אין בו כזית. ובקרן אורה כתב, דריש לקיש פליג על רבי יוחנן וסובר דאף בפחות מכזית פוסל.

(ג) גמ', שם. כתב הקרן אורה, דלכאורה ספק הגמ' לגבי המלקות, אבל ודאי המנחה פסולה כיון דאינה "חריבה", אמנם כתב, דאיכא למימר דכל שנתן פחות מכזית, הוי בכלל "חריבה", ואינה פסולה.

הדרה תיזמי

מסכת מנחות דף ס – דף סא

ד אייר – ה אייר התשע"א

כן אלא אם יש ל"מצוי" מעלה כנגד מצוה שהיא "תדיר" או "מקודש", אבל מצוה שאינה לא תדיר ולא מקודש מודה רבא דאיכא מעלה למצוי. אמנם בשאגת אריה (סימן כא) כתב, דללישנא קמא, אין מעלה למצוי, ועיין בדבריו איך הוכיח זאת.

(ט) גמ', רבי שמעון אומר וכו' וכול שאני מרבה אף שתי הלחם ולחם הפנים תלמוד לומר מאלה. כתב השיטה מקובצת (לעיל ס. אות ג'), דרבי יהודה דלעיל פליג אדרשת רבי שמעון דהכא.

(כ) תוס' ד"ה יכול שאני מרבה וכו', בסוה"ד, אי נמי בתר דממעטי כל הנהו שתי הלחם ולחם הפנים כתיבי הנך ריבויי. הקשה הצאן קדשים, הא שתי הלחם ולחם הפנים נתמעטו מ"את המנחה" משום דאין מהם לאישים, מה שאינו במנחת העומר ומנחת סוטה. ובעולת שלמה תירץ, דאי לאו ריבויא איכא למעוטי אף מנחת העומר ומנחת סוטה, כיון דבאים משעורים.

דף סא ע"א

(א) גמ', ומוציא אני את שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן לאישים. הקשה הרש"ש, דהוי ליה למימר שאין באין בגלל עצמן כדאמרין לעיל (טו.), וכתב, דלתירוץ תוס' ד"ה ובאות מיושב קושיא זאת.
(ב) גמ', והרים יכול בכלי. הקשה התיבות הקודש, מה שייך האי דינא הכא כיון דלא שייך לדין הגשה. נולכאורה יש לפרש, דהגמ' אזלא אקרא (בויקרא פ"ב פ"ט) ד"והרים" כתיב לאחר הגשה, והוה אמינא דאותה הרמה היא דין תנופה בקומץ, ואסקה דאין פירוש והרים אלא ללמדנו דצורת ההרמה אינה בכלי.

(ג) מתני', אלו טעונות תנופה ואין טעונות הגשה. הקשה הרש"ש, אמאי שיירא מתניתין לחמי תודה ונוזר הטעונים תנופה ואין בהם הגשה. ותירץ הקרן אורה לקמן (סב:), דנוזר ותודה בכלל תנופת שלמים דאיל נוזר הוי שלמים, וכן לחמי תודה נקראו לעיל (מו.) שלמים.

(ד) מתני', ואימורי שלמי יחיד. הקשה הרש"ש, הא אף שלמי ציבור טעונים תנופה לאחר שחיטה כמבואר בהמשך מתניתין בדברי רבי שמעון. ובחידושי הגרי"ז כתב, דלדעת הרמב"ם (פ"ח מתמידין ומוספין הי"א) דאף התנופה דלאחר שחיטה מדין כבשי עצרת היא, ניחא, כיון דכבשי עצרת אינם מדין שלמי יחיד אלא הוי דין מיוחד. אמנם ברש"י להלן ד"ה שלמי ציבור מפורש, דשלמי ציבור צריכים תנופה לאחר שחיטה משום דילפי להו משלמי יחיד.

(ה) רש"י ד"ה במזרח, כלומר אפילו במזרחו של מזבח יכול להניף וכל שכן במערבו. אבל הרמב"ם (פ"ט ממעשה הקרבנות ה"ו) כתב, דתנופה היתה במזרח דוקא. ובכסף משנה ובמהר"י קורקוס (שם) תמהו מנא ליה הא. ובחשק שלמה ביאר, דהרמב"ם איירי בתנופה הנעשית על ידי בעלים ואין לזרים כניסה למערבו, אבל רש"י מיירי בכבשי עצרת ועומר ואשם מצורע שהנפתם על ידי הכהנים, ולכך אפשר גם במערבו.

(ו) מתני', תנופות קודמות להגשות. בחידושי הגרי"ז דקדק, דלכאורה דוקא במנחת קנאות ובמנחת העומר איכא תנופות והגשות, ואם כן הוי ליה לתנא לשנות דין זה סמוך להם, אלא מוכח דהא דתנופה קודמת להגשה אינו דין דוקא במנחות אלו אלא הוי דין כללי בהלכות קדימה דכשיש תנופה והגשה יש להניף קודם הגשה, וכן הרמב"ם כתב (פ"ט ממעשה הקרבנות ה"ז) להאי דינא בין כל דיני התנופה.

(ז) גמ', ומנין שאם הניף זה בעצמו וזה בעצמו יצא. הקשה השפת אמת, האי "יצא" מאי אתי לאשמועינן הא תנופה אינה מעכבת כדילפינן לקמן (צג:), וליכא למימר דאתי לאשמועינן דאין צריך להניף שנית, דכיון דמצוה

משמע דאף בהניח על המנחה חייב, כדקתני נתן משהו שמן על גבי כזית מנחה וכו'.

(יב) [תוס' ד"ה רבי שמעון וכו', בתוה"ד, ועוד קשה דשבק הכא עיקר טעמא דהכי הוה בעי למימר רבי שמעון אומר וכו' לפי שאין בהן לכהנים. אמנם לכאורה רש"י במתניתין ד"ה כל שאין וכו' מיישב קושייתם, דהא ביאר כוונת המשנה "קמיצה" להתיר שיריים לאכילה לכהנים וכדברי הגמ'. (י.א.).]

(יג) גמ', אין לי שטעון הגשה אלא קומץ בלבד מנחה מנין וכו'. הקשה בטהרת הקודש, הא גבי מנחת סוטה מצינו דנאמר "והקריב" (ויקרא פ"ה פכ"ו) והיינו הגשה, שנאמרה על כל המנחה ולא רק על הקומץ, דהא בהמשך מבואר דין קמיצה. וכתב, דאפשר, דאי נילף ממנחת סוטה לא הוי ידעינן הגשה בלבונה הבאה עם המנחה, כיון דבמנחת סוטה אין לבונה, ולכך בעינן ריבוי דמנחה.

דף ס ע"ב

(יד) גמ', והקריבה לרבות מנחת סוטה להגשה וכו'. הקשה השיטה מקובצת (אות א'), למה לן למילף מ"והקריבה", הא מפורש בקרא (במדבר פ"ה פכ"ה כו) "ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאות, והניף את המנחה לפני ה' והקריב אותה אצל המזבח, וקמץ הכהן מן המנחה את אזכרתה". ובמהרש"א בסוטה (יט.) תירץ, דאיכא למימר דאין הכונה להגשה אלא להקרבה אל המזבח, כיון דהתורה שינתה מלשון "הגשה" האמור בכל המנחות ללשון "הקרבה".

(טו) תוס' ד"ה מנחת סוטה וכו', בתוה"ד, אך תימה לוג של מצורע ואשמו יוכיחו. בעולת שלמה תירץ, דאיכא פירכא דלא איקרו מנחה, ומה שמצאנו דטעון הגשה היינו מנחה דוקא, אבל שתי הלחם ולחם הפנים איקרו מנחה, כדכתבו תוס' לעיל (נט.) ד"ה ונתת.

(טז) בסוה"ד, ולקמן לרבי יהודה קשה טפי דלא מצריך קרא למנחת העומר מדינא יליף דאיכא למיפרך כדפרישית. ובצאן קדשים תירץ, דודאי דיש להשיב אהאי פרכא, דיש במנחת חוטא ובמנחת העומר דבר שאין בכל הדברים האלו, כיון דאי לאו הכי הוי לן לרבותן שיצטרכו אף הם הגשה, כמו דבעיא הגמ' לרבות שתי הלחם ולחם הפנים, ומה שמיעטה אותם הגמ' מ"אלה", היינו משום שאין מהם לאישים.

(יז) גמ', רבי שמעון פריך הכי מה להצד השווה שבהן וכו'. הקרן אורה, הביא להא דבזבחים (צא.) בעי למיפשט מבריייתא דמילה שהיא "מצוי" הויא כפסח שהוא "תדיר", ומשני, דמילה "תדירה במצות" שנכרתו עליה י"ג בריתות, ואי בעית אימא, מילה לגבי פסח הוי כ"תדיר", דפסח אינו אלא פעם אחת בשנה, ומילה אף דאין לה קביעות, מכל מקום שכיחא. וכתב דנראה דלרבי יהודה דהכא ליכא למימר דמילה תדירה לגבי פסח, דהא אמר, דמנחת העומר מצוי טפי כיון דקביע לה זמן, הנך זימנין דלא משכחת לה כלל, ומילה נמי זימנין דלא משכחת לה, ועל כרחך בעי למימר לטעמא דתדירה במצות. ורבי שמעון דסבר דמנחת חוטא וקנאות הוי מצוי לגבי מנחת העומר, סבר כלישנא בתרא, דמילה חשיבא מפסח משום שמצויה, ומשום הכי הכא מנחת חוטא וקנאות עדיפי ממנחת העומר אף דהעומר מוכרח, כי היכי דאף דהפסח מוכרח אמרינן דמילה עדיפא. ועיין מה שהביא נפקא מינה לדינא ענין קדימות שופר למילה בראש השנה, ועיין באות הבאה.

(יח) גמ', שם. עיין באות הקודמת, כתב הרש"ש, דיש לדון בדברי רבא בזבחים (צא.) ד"מצוי" אינו כ"תדיר", אי קיימי נמי לרבי שמעון הכא דסבר דלמנחת קנאות וחטאת איכא מעלת "מצוי". דאיכא למימר, דרבא לא אמר

גרמא, דהא הנפה נוהגת דוקא ביום. ובקרבן אורה לקמן (סב): תירץ, דזמן גרמא היינו דוקא כשהזמן קבוע כגון שופר ולולב, אבל תנופה דאין לה זמן קבוע ורק הכשירו ביום לא חשיב הזמן גרמא, דאי לאו הכי נשים לא יוכלו להביא קרבנות.

טו) רש"י ד"ה שהתנופה בכהנים, ויכולים עובדי כוכבים ונשים לעשות כהן שליח. הקשה הרש"ש, הא קיימא לן (בבא מציעא עג): דאין שליחות לעובדי כוכבים. ועיין במה שנדחק לתרץ. וכתב, דלתוס' ד"ה יכול, לא בעינן לדין שליחות, דהא פירשו דהוי מצוה המוטלת על הבעלים ועל הכהן, ולכך כשהבעלים לא יכולים להניף הכהן מניף. ומה שדחק את רש"י לפרש כן לכאורה היינו משום דאזיל לשיטתו שהביאו התוס' ד"ה כהן דעיקר התנופה בבעלים. ובטהרת הקודש כתב, דכונת רש"י דהכהן יהיה שליח מן השמים, כדי לעשות תנופה עבור הנשים ועובדי הכוכבים.

דף סב ע"א

א) גמ', כיצד עושה מניח אימורין על פיסת היר וחזה ושוק עליהן. כתב הראב"ד (בתורת כהנים פרשת צו פרק טז), דנותן האימורים על פיסת ידו, ועליהם את החזה ושוק הניתן לכהנים. אבל הרמב"ם (פ"ט ממעשה הקרבנות ה"ח) כתב, דנותן החלבים על פיסת ידו ועליהם חזה ושוק, ועליהם שתי הכליות ויותרת הכבד. ועיין כסף משנה (שם).

ב) רש"י ד"ה היכא, אשכחן לחם דלחם למעלה. כתב הטהרת הקודש, דרש"י לא פירש קושיית הגמ' היכא מצינו דלחם טעון תנופה, כיון דרב פפא לא היה לו להשיב ב"מלואים" דאינה אלא קרבן שעה ולא לדורות, אלא היה לו ליישב שמצינו תנופה בלחם בשתי הלחם דעצרת, וכתנא קמא לקמיה דאף בשתי הלחם למעלה, ואין לומר שלא רצה להעמיד כתנא קמא לחודיה, כיון דאף עתה הברייתא כתנא קמא, דהא אמרה ד"בכל מקום" שיש לחם הלחם למעלה, דמשמע שאף בשתי הלחם כן.

ג) גמ', דבעינן שלשה כהנים משום דכתיב ברוב עם הדרת מלך. כתב הזבח תודה, דהרמב"ם השמיט לה משום דהווי "הידור מצוה" שהוא דין כללי ולא שייך לעיקר דין תנופה.

ד) גמ', תנו רבנן והניף הכהן אותם על לחם הביכורים יכול יניח כבשים וכו'. פירש רש"י ד"ה בין ירכותיהן, דמייירי לענין תנופת שני הכבשים כשהם חיים. אבל הרמב"ם (פ"ח מתמידין ומוספין הי"א) כתב, דאיירי לאחר שנשחטו, וביאר בחידושי מרן רי"ז הלוי (פ"ט ממעשה הקרבנות ה"ג), דרש"י סבר דכמו דשני הכבשים טעונים ב' תנופות, אחד מחיים והשני לאחר שחיטה, כך שתי הלחם טעונים שתי תנופות. אבל הרמב"ם סבר, דחובת ב' תנופות היא על הכבשים ולא על הלחם, ותנופת הלחם יכול לקיים על ידי שיניף הלחם בשעת תנופת הכבשים מחיים, או כשמניף הכבשים לאחר שנשחטו, אלא דלכתחילה עדיף שיניף הלחם לאחר שחיטת הכבשים, משום דאז נתקדש הלחם בקדושת הגוף, על ידי שחיטת הכבשים.

ה) גמ', רבי לטעמיה דאמר על בסמוך. הקשה הקרבן אורה, אמאי לענין שאר מתנות מודה רבי דנותן הלחם מעל הכבשים ולא אמרינן על בסמוך. ורצה ליישב, דהכא משום דהכתובים שקולים, ומשמע כדעת תנא קמא וגם כדעת רבי יוסי בן המשולם, לכך סבר רבי שיתן הלחם לצד הכבשים, אבל בשאר מתנות כוונת התורה "על ממש". ודחה דבריו, משום דמצינו דאף לענין בזיכי לבונה סבר רבי על בסמוך אף דליכא הכרח לכך. וביאר, שהתורה שינתה סדר הנחת החלבים והחזה, דבמקום אחד כתבה דהחלבים יהיו על החזות, ובמקום אחר כתבה דהחזה על החלבים, ומשמע דעל אינו אלא בסמוך.

להניחם ביחד, פשיטא שיצטרך להניף שניהם שנית כדי לקיים המצוה כתקונה. ולכך פירש, דאיירי הכא שהניף הכבש ושחטו ולא הניף הלוג עמו, דאכתי איכא מצוה להניף את הלוג בפני עצמו.

ח) רש"י ד"ה וחטאת טעונה יסוד, דכתיב בה ואת כל הדם ישפוך אל יסוד וגו'. הקשה השיטה מקובצת (אות ח'), אמאי יליף משיריים, נילף מתחילת דמים ולא בעינן יסוד. ונאולי יש לומר דהגשה שירי עבודה היא ואינה מעכבת, הלכך ילפינן לה משפיכת שיריים שאינה מעכבת.

דף סא ע"ב

ט) תוס' ד"ה כהן מניח ידו וכו', לאו דוקא קאמר תחת יד הבעלים ממש דאם כן הוויא לה יד הבעלים חציצה וכו'. כתבו התוס' בקידושין (לו): ד"ה מכניס חילקו, דהכא דאיכא גזירת הכתוב שהבעלים והכהן יניפו, דהיינו שההנפה תיעשה ביחד בגוונא שהאחד יאחו הסל בידו והשני יניח ידו תחת ידו ליכא חציצה, אבל התם דמייירי בשותפין דליכא גזירת הכתוב שיניפו יחדיו הוויא חציצה, הלכך בעינן שהאחד יניף בשביל כולם.

י) בא"ד, ובקונטרס פירש וכו' וקשה דמנא ליה הא תרווייהו כתיבן. הערוך לנר בסוכה (מז): תירץ, דלכאורה איכא לאקשוויי, אמאי פשיטא לן דכהן מניח ידו תחת יד הבעלים, דלמא הבעלים מניחים ידיהם תחת יד הכהן, אלא צריך לומר דקרא ד"ידיו תביאנה" לא קפיד אלא שהחלבים והחזה והשוק יהיו ביד הבעלים, והכהן צריך רק להנחות את יד הבעלים, וממילא עיקר הקפידא דחציצה היא בבעלים ולא בכהן.

יא) גמ', ולימא נמי כדברי רבי יהודה. כתב השפת אמת, דלכאורה יש לומר דלהכי אמרו כדברי רבי אליעזר בן יעקב, משום דלרבי יהודה אפשר דאין צריך תנופה בכהן, ד"הנחת" אבעלים קאי, אבל משמעות מתניתין דהוי ככל התנופות דהכא שהם בכהן, אמנם מקושיית הגמ' מוכח דלרבי יהודה נמי בעי כהן, והקשה מהיכא תיתי לן. ובהערות (שם) כתב, דהא דתנן בבכורים (פ"ג מ"ו) וכהן כו' ומניפו, יש לומר דקאי אתנא קמא דרבי יהודה התם, אמנם התוס' במכות (יח): ד"ה ומאן, כתבו דלתנא קמא דרבי יהודה ליכא תנופה כלל, וסיפא דמתניתין רבי יהודה היא, ואם כן מוכח דרבי יהודה בעי כהן בתנופה, והניחו בקושיא מנא ליה לרבי יהודה הכי, וכתב דלדבריהם צריך לומר דמשום הכי לא מייתי הגמ' כאן המשנה דבכורים דהווי מצי לדחויי דסיפא לאו רבי יהודה היא.

יב) גמ', הא מה אני מקיים והנחתו זו תנופה. פירש רש"י בסוכה (מז): ד"ה והנחתו, דבתחילת הפרשה (דברים פכ"ו פ"י) כתיב "ולקח הכהן והניחו" והדר הכא כתיב "והנחתו", דמשמע שחזר ונטלו לתנופה. וברש"י במכות (יח): ד"ה והנחתו פירש, דהנחתו הוא מלשון "ולא נחם אלוקים", והיינו מנחה אותו לד' רוחות מעלה ומוריד.

יג) רש"י ד"ה מאי קאמר, רישא קתני אחד נשים ואחד אנשים והדר קתני אבל לא באחרים דמשמע אנשים ולא נשים. הקשה השפת אמת, מהיכי תיתי לגמ' לפרש דאחרים היינו נשים, ולא כפשוטו "בישראל ולא באחרים" דהיינו עכו"ם, כדמצינו כמה פעמים בש"ס. וכתב דצריך לומר, דרב יהודה ידע מהברייתא דלקמן דמן בני ישראל ממעט נשים ועכו"ם, וקשיא ליה, אי פליג תנא דמתניתין אדהיא דרשא אם כן עכו"ם נמי, ואי אית ליה האי דרשא נשים נמי לא. והרש"ש תירץ, דפריך משום דכתיב התם בני ישראל ודרשינן ולא בנות ישראל.

יד) גמ', בני ישראל מניפין ואין הנשים מניפות. הקשו התוס' בקדושין (לו): ד"ה הקבלות, אמאי בעינן קרא תיפוק ליה משום דהוי מצות עשה שהזמן

ליכא למימר דנילף מעילה דאכילה ממעילה דממון. דעדיפא לן למילף אכילה מאכילה ולא אכילה מממון.

יא) גמ', ויהא אשם מצורע טעון תנופה שחוט מקל וחומר וכו'. הקשו תוס' בזבחים (לב). ד"ה סמיכת, אמאי לא פרכינן דשלמי יחיד טעונים סמיכה מדאורייתא ולכך טעונים תנופה שחוט. ותירצו, דכיון דהקל וחומר הוא מתנופה על תנופה ליכא פירכא מסמיכה. ובגליון הש"ס (שם) תירץ, דשלמי ציבור יוכיחו דאינם טעונים סמיכה ואיכא בהם תנופה שחוט.

יב) גמ', שם. כתב הקרן אורה, דמזבחי שלמי ציבור ליכא קל וחומר לאשם מצורע, דמה זבחי שלמי ציבור שאין טעונים סמיכה טעונים תנופה שחוט, אשם מצורע דטעון סמיכה אינו דין שטעון תנופה שחוט, משום דמבואר בזבחים (מט): דלא ילפינן "למד מלמד" והכא הוי "למד מלמד", כיון דתנופה בשלמי ציבור לאחר שחיטה נלמדת משלמי יחיד בבנין אב.

יג) גמ', ויהיו זבחי שלמי ציבור טעונים סמיכה מקל וחומר וכו'. הקשו התוס' בזבחים (לג). ד"ה סמיכת, אמאי לא פרכינן דאשם מצורע יוכיח דאף דטעון תנופה מחיים אין טעון סמיכה מדאורייתא. וכתב הקרן אורה (שם), דהכא קיימינן למאן דאמר דסמיכת אשם מצורע מן התורה.

יד) גמ', חמשה שהביאו קרבן אחד אחד מניף על ידי כולם. משמע, דבחד מתקיים מצות תנופה. אמנם הרמב"ם (פ"ט ממעשה הקרבנות הט"ו) כתב, דעל ידי כולם היינו ברשות כולם. והקשה בחידושי הגרי"ז, אמאי בעי רשות, הא מניף בתורת בעלים.

טו) גמ', והאשה כהן מניף על ידה. כתב הרדב"ז (פ"ט ממעשה הקרבנות הט"ז), דאם יש לאשה בעל, הבעל מניף משום שהבעל כאשתו. וכשאין לה בעל אינה יכולה לעשות שליח כיון דכל דאיהו לא מצי עביד שליח לא מצי משוי, ומה שהבעל מניף אינו בתורת שליחות אלא דהוי בעל הקרבן.

טז) בא"ד, מזובו ולא מנגעו שמע מינה דטמא משלח קרבנותיו. הקשה הטורי אבן במגילה (ח). הא קרבנות הזב הם עופות וליכא בהו סמיכה. וברש"ש ביבמות (קד): הגיה בשם הנצי"ב, מטומאותו ולא מזובו והיינו טומאת מצורע. ועיין בחידושי הגרי"ז.

יז) גמ', אמר רבי יוחנן מוליך ומביא למי שהרוחות שלו. הקשה הערוך לנר בסוכה (לו): (לרבי יוחנן דעושה לשם הקב"ה שד' רוחות העולם ושמים וארץ שלו, מדוע עושה כן במצות תנופה דוקא ולא בשאר מצות הקרבנות. ותירץ, דיש לומר רבי יוחנן נמי סבר הטעם דמעכב הפורענות, אלא כדי שלא יחשוב לעשות המצוה רק לצורך עצמו ולא לשם הקב"ה, צריך לחשוב גם לעשות לשם מי שארבע רוחות העולם ושמים וארץ שלו, ועיין שהאר"י בביאור המקור לדבריו.

יז) רש"י ד"ה מוליך ומביא, לצפון ולדרום ומזרח ומערב כדי לעצור רוחות רעות הבאות מארבע רוחות. כתב התוס' יו"ט בסוכה (פ"ג מ"ט), דשינינן ביומא (טו): כל פניות שאתה פונה יהיו דרך ימין, ולכך אין הסדר כדברי רש"י, אלא מוליך תחלה למזרח ואחר כך לדרום למערב ולצפון. ובטהרת הקודש כתב, דהמניף עמד במזרח ופניו למערב כדי לקיים "לפני ה'" ויוצא דימין ידיה הוא צפון ולדרום, ולכך נקט רש"י לצפון.

יח) תוס' ד"ה כדי לעצור רוחות רעות, שמא לא בכל התנופות עושין כן אלא דווקא בתנופה של שתי הלחם דעצרת וכו' דגזר דין נחתם בפסח על התבואה בעצרת וכו'. כתב הכפות תמרים בסוכה (לו): דבשאר התנופות אין צריך להוליך לכל הרוחות כיון דבהולכה לחד צד סגי, ורק בשתי הלחם שבאו לעצור רוחות רעות היה צריך להוליך ולהביא לכל הרוחות, עוד פירש שבשתי הלחם איכא כונה בהולכתו לעצור רוחות רעות, מה שאין כן בשאר תנופות.

יט) שם, ולכאורה צריך ביאור, דאי הכי אף בעומר יצטרכו למיעבד הכי שהרי בפסח דנים על התבואה, והעומר דינו קשור בפסח (א.ו.).

דף סב ע"ב

י) תוס' ד"ה רב פפא אמר וכו', בתוה"ד, והשתא מאי קושיא הא רבי היא דאית ליה דון מינה ואוקי באתרא. אבל תוס' בפסחים (לג). ד"ה מינה כתבו, דאף אי בעלמא סובר רבי "דון מינה ואוקי באתרא", הכא ליכא למימר הכי, כיון דלא ילפינן לחייב מיתה בשאר הנאות אלא בהנאה דאכילה, ממילא

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היוזמי" בעיון!!!

זמני השיעור בדרף היוזמי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45

בבית הכנסת שע"י 'קהילת אשכנז' רחוב התם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...

יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד"ח בפ"ט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 Sbma@kavnaki.net

<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>